

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— "
Pe 3 luni . . . 7— "
Pe o lună . . . 2'40 "

Numărul poporal:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— "

Pentru România și
America . . . 10— franci.

Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Tisza

Primim articolașul acesta dela un bărbat de poziție înaltă în societatea românească. Nu este articol propriamente politic, ci mal mult expresia ecoului, pe care l'a stârnit vorbirea în chestia națională a îngâmfatului aristocrat chiar și în suflitele celor mai calmi Români, cari în atitudinea contelui Tisza într'adevăr vedeau apropierea unor vremi de prielnică înțelegere între Maghiari și Români. Publicăm cu plăcere articolul acesta în fruntea ziarului nostru, spre a se vedea, că nu mai este nimeni între Români de bine, cari pacea internă a țării ar aștepta-o dela contele Tisza.

Iată articolul intitulat: Tisza.

„Acest nume de zeci de ani joacă un rol important în viața poporului român din Ungaria.

Bătrânul Tisza Kálmán, care lung timp a condus destinele țării, a cercat prin desconsiderarea celor mai elementare legi de dreptate, a despoia naționalitățile și indeosebi poporul român și drepturile scrise în legi cu o astfel de brutalitate, încât și-au meritat numele de „zdrobitor al naționalităților nemaghiare.”

După timp mai îndelungat a luat fiul său, contele Tisza István, frânele de guvernare în fericita Ungarie. Tisza fiul, bărbat de o cultură vastă, înzestrat cu frumoase calități intelectuale, orator cu temperament și debater iscusit, a dat repetite dovezi, că spiritul liberal al secolului nou nu a trecut lin fără să-l fi atins cu aripile sale luminătoare.

Și astfel vedem și ne minunăm de fenomenul, că fiul „zdrobitorului naționalităților nemaghiare” la diferite ocaziuni se

obosește în interesul unei împăciuri între Maghiari și Români.

Mulți Români buni săltau de bucurie și priviau în acest fenomen zorile unui viitor mai bun pentru mult încercatul nostru popor, unii din iubire curată de iubire de neam, alții poate și din motive mai puțin curate de egoism.

Vorbiri publice, la masa albă și între patru ochi, pertractări cu oameni onorabili și mai puțin onorabili, desvălirea favorurilor, cari rezultă din această împăcare, au început a atrage în mrejele lor seducătoare mulți oameni inteligenți și mai puțin inteligenți.

Totuși masa poporului român și a intelectualilor lui privia și mai departe cu oarecare scepticism la tabloul acesta, care se desvolta tot mai splendid înaintea ochilor noștri.

Ce prospect amăgitor își făuriau unii dintre ai noștri, gândind, că punându-se în serviciul ideii de împăciuire, devin luptătorii providențiali pentru drepturile poporului și numele lor vor fi înscrise cu litere de aur în istoria neamului nostru. Bărbații aceștia se purtau cu oarecare compătimire față cu cei sceptici și credeau cu siguranță, că viitorul apropiat va dovedi înțelepciunea lor, cari au fost în stare a cunoaște, că „atunci a fost momentul”.

Dar ca un caleidoscop situațiunea se schimbă. După zile splendide, aurite de soarele bunei speranțe, vin nori grei și se descarcă un vifor violent peste capetele ușor crezătorilor, cum nici cei mai bătrâni dintre ei nu au mai văzut.

Adecă ce s'a întâmplat?

În ședința din 21 Martie a. c. a Camerei, deputatul național dr. Alexandru Vaida-Voevod a ținut un discurs inimos, în care a spus multe adevăruri neplăcute oamenilor, cari susțin sistemul actual de guvernare.

Pentru paralizarea efectului acestei vorbiri, s'a sculat deputatul contele Ștefan Tisza, și a ținut o vorbire în contra Românilor sceptici, într'un ton despotice și plin de ură la adresa inteligenței noastre, care îndrăznește să aibă altă părere în chestia aceasta.

Modul acesta vehement, ideile intolereante, vrednice de un bărbat de stat al unui sultanat din Africa-Centrală, întreagă această ieșire parlamentară a omului „predestinat” pentru împăciuirea poporului maghiar cu poporul român, a avut un efect indescriptibil.

Ca un vifor vehement, a cărui deslănțuire are urmarea binefăcătoare de a curăți atmosfera, așa efect a avut și vorbirea nobilului contele Tisza.

Ca la lovitura unei „vârgi vrăjite” a căzut ceața de pe ochii oamenilor și acum și cei orbi au început să vadă și să înțeleagă, unde am ajunge, dacă am mai crede cuvintelor ademenitoare ale șiretului diplomat.

Inteligența popoarelor străine poate să se delecteze, cetind vorbirea contelui Tisza și văzând tonul, în care vorbește un bărbat politic de stat în Ungaria fericită cu popoarele, despre care zice, că sunt în toate egal îndreptățite.

Mai ales acei Români, cari în bună credință așteptau zorile unui viitor mai fericit pentru nefericitul nostru popor, din

Pentru răspândirea cărților în popor

De dr. Horia Petra-Petrescu.

Vreau să vorbesc astăzi despre o întreprindere folositoare, care cred, că ar putea prinde cu timpul rădăcini și la noi.

E vorba de „șatra de iarmaroace”, dela târgurile de țară. Am tradus pentru cetitorii rândurilor acestora un raport al unui domn din Karlsruhe-Germania, despre încercările făcute de un club al muncitorilor germani. Mai trebuie să adaog, că raportul acesta, publicat într'o corespondență privată a societății culturale germane, „Dürerbund”, a cărei membru sunt și eu, a fost scris acum doi ani și de atunci s'au mai întreprins și alte experimente.

În Lipsca, spre exemplu, am văzut la târgurile cele mari anuale, o asemenea șatră și am observat cu cât drag cumpără publicul cărțile și reproducerea expuse acolo.

Să nu mi-se obiecționeze, că încercările acestea s'au făcut în Germania și la noi nu vor putea avea efectul dorit.

Mă gândesc la „Asociațiunea” noastră din Sibiu și la cea din Arad, care ar putea institui o comisie cu misiunea de a stabili o listă de cărți vrednice să figureze într'o astfel de prăvălie, la cele mai principale târguri ale noastre de țară și cu angajamentul de a stabili un preliminar oareșic pentru speșele celor 10—15

barace, cari s'ar putea ridica — deocamdată — la târgurile respective. Dacă nu va reuși întreprinderea astăzi, va reuși mâine, cu siguranță, dacă am persevera pe cărarea apucată.

Aduc traducerea aceasta la cunoștința publicului, ca să se convingă despre bunătatea ideii. Imi închipui, că s'ar putea vinde astfel mult mai bine „Alexandriile” și „Isopiile” noastre, decât cu ajutorul actualilor vânzători ambulanti, cari n'au nici un criteriu hotărât literar, ci sunt conduși numai de pofta de câștig.

Iată articolul:

Șatra de iarmaroace (târguri de țară)

„Clubul de discuții al muncitorilor din Karlsruhe” („Karlsruher Arbeiterdiskussionsklub”) a încercat, la îndemnul conducătorului ei, dr. A. F., să răspândească tablouri și cărți bune într'o șatră de iarmaroace.

Ideea am luat-o din raportul despre experimentul foarte interesant, care a deschis drumuri nouă, a societății „Dürerbund”, care a vândut la târgul cel mare din Lipsca cărți și tablouri bune și ieftine. La început a răs lumea de propunere, dar nu mult după aceea și-a dat consimțământul. Clubul vinde în fiecare din ședințele sale, dela întemeierea sa de acum doi ani, cărți și scrieri, ocazional și tablouri, parte ca pregătire pentru prelegerea viitoare, parte având experiența, că muncitorul citește mai cu plăcere din cartea sa proprie. Noutatea consta numai în mutarea întreprinderii pe piața târgului. Eram lămurii pe deplin, că vor veni în urma pasului acestuia al nostru mii de inși, cari

n'au avut până atunci nici o legătură cu clubul nostru.

Clubul este o asociație neutrală a muncitorilor, (mai cu seamă în ce privește religia și politica) o uniune a unor membrii de pe aceeași treaptă socială și cu aceeași cultură, ceva mai ridicată, cu scopul de a promova reciproc viața spirituală și de a cimentă legăturile de prietenie între păturile sociale de diferite gradațiuni. În urma acestora a fost de lipsă să se desvolte neutral întreprinderea cea nouă, cu șatra; să expui ce-i mai bun posibil și cu prețuri convenabile pentru un muncitor. Pentru alegerea tablourilor și a cărților s'au numit comisii. Clubul plătește toate speșele, conform principiilor sale, din visteria sa comună. Consiliul orașenesc a pus la dispoziția noastră locul cel mai potrivit unde se ținea târgul. Am lăsat la o parte toate speșele, cari se pot ocoli, cum sunt, spre pildă, speșele pentru inserate. Șatra a fost fără de nici o înfrumusețare; numai placate, cari se vedeau de departe, desemnate și colorate de un membru al societății, anunțau trecătorilor șatra; pe un placard era scris: „Cărți și tablouri pentru neamul german”, pe celalalt: „În luptă împotriva literaturii rele; (Schund literatur) deasupra întregi șetre stetea atârnat numele clubului.

Toate zările din Karlsruhe, fără deosebire de partid, au publicat articole de propagandă, recomandând întreprinderea. Vânzarea a condus-o o femeie de măsur, membră în comitetul central: a fost de față în decursul celor 10 zile de târg, dela 2 până la 9 seara, în șatră și s'a

consultările contelui Tisza cu unii factori români ai vieții noastre obștești, se pot acum convinge, că toată farsa aceasta de împăcare n'a fost altceva, decât o simplă încercare din partea guvernărilor noștri pentru a zăpăci pe Români și a stânjeni în activitatea sa politică partidul nostru național român.

Iar' massa sceptică a poporului român erumpe în hohot zicând: „A căzut masca de pe fața contelui Tisza“.

Maghiari și Români*)

De Aurel C. Popovici

Dreptatea e totdeauna pe partea învingătorilor — zic mulți politicieni moderni și fac pe lângă aceasta cu multă gravitate pe oamenii mari, Contele Khuen-Héderváry a ieșit învingător în alegeri, prin urmare politica lui a fost aprobată în toate privințele, deci și în chestia naționalităților.

Da, „voința națiunii“ — s'a exprimat în mod clar și respicat... Libertatea alegerilor... Dar cine va lua lucrurile așa scrupulos?! Ca și când „Libertatea alegerilor“ ar fi în practica politică de vr'o însemnătate! Contele Khuen are o majoritate covârșitoare. Aceasta hotărăște... Trăim doar în epoca democrației progresive, dar aceasta se poate ajunge numai prin fapte, prin politică reală...

Cum se împacă însă de dragul guvernării brutalitatea cu principiile democratice, ori cel puțin liberale?... Apoi zău, această întrebare nu și-o mai pune nimeni — în Budapesta. Lumei i-s'a și urât de atâta liberalism.

Pentru mersul corect al alegerilor s'a mobilizat un număr respectabil de escadroane de cavalerie și multe batalioane de infanterie, s'a mai comandat apoi pe câmpul de războiu al alegerilor și întreaga honvezime și jandarmerie. Și ce-i într'asta?... Chiar acestea sunt fapte și la o politică reală trebuiesc doar fapte, nu lamentațiuni?...

Scurt și bine: Actele succesului raportat de guvern s'au încheiat și nu mai poți discuta asupra lor în epoca aceasta tot mai științifică, mai precisă și pozitivă a politiceii...

Naționalitățile au avut în Camera trecută 25 deputați, între aceștia 14 Români. O reprezentanță ce e drept mică, dar totuși reprezentanță. Azi sunt în total 8 reprezentanți ai națio-

*) Articol apărut la loc prim în revista germană „Oesterreichische Rundschau“.

mulțumit cu o desdăunare de 15 mărci. (18 coroane). Dela 6 seara a fost sprijinită la vânzare de mai mulți membri în comitet, muncitori, cari n'au primit nici o plată; tocmai după închiderea prăvăliilor și a fabricilor a fost cercetată șatra mai intensiv și astfel s'a făcut atunci și vânzare mai multă.

Cărțile, scrierile și tablourile le-am primit noi parte dela editori, pe lângă un rabat mare, parte dela vânzătorii locali, cari ne-au dat 10—20%. La îndemnul oficiului sanitar împărătesc ne-a făcut servicii deosebite institutul de editură Iulius Springer din Berlin, dela care ne-am procurat scrierile de igienă. Am vândut în total 576 de cărți, între cari au fost 393 din domeniul beletristică. (364 de broșuri din biblioteca „Wiesbadener Volksbücher“).

Mai mult cumpărată a fost broșura „Galera neagră“ da Raabe, în 61 de ex. (posibil, din cauza titlului care escită fantazia la ceva senzațional), apoi „Valentin“ de Hansjakob, 60 ex. Poeziile lui Liliencron, 58 ex., etc. Pe lângă scrierile beletristice au fost căutate mai multe broșuri din domeniul religiunii și de filosofie practică; în total 95 ex. (40 de autori protestanți, liberali, 28 de socialiști, 21 catolici și 6 moniști). S'au vândut din scrierile de sociologie și politică 47 broșuri (numai 9 scrise de autori socialiști). Vânzarea cea mai puțină au avut-o cărțile de igienă și de științe naturale, fiindcă muncitorii au deja în partea cea mai mare, astfel de cărți. Din cartica sănătății a oficiului sanitar imperial am vândut 20 de ex.

nalităților, cari reprezintă prin urmare o populație de peste 12 milioane suflete. Această cifră din urmă poate nu mai e în prezent „autentică“, căci în Decembrie s'a făcut și în Ungaria un nou recensământ și deci e posibil, după statistica domnilor șovinști, ca numărul nemaghiarilor să fi scăzut la jumătate?...

Naționalitățile au fost la alegeri, vorba lui Coloman Tisza — iarăși „zdrobite“. Guvernul ne-a asigurat, că însăși naționalitățile au părăsit pe propriii ei conducători, numai să-și poată documenta însuflețirea lor caldă față de contele Khuen și Tisza...

Ca încheiere: naționalitățile din Ungaria sunt iarăși ca și excluse din Parlamentul țării lor.

Dar abia s'a deschis azi-toamnă Parlamentul, contele Tisza a surprins Casa Magnaților și toată țara cu un mare discurs despre chestia naționalităților și mai ales despre însemnătatea unei împăcări între Maghiari și Români, după părerea sa chiar și numai din acel motiv, că Români nu sunt Slavi, ci de origine romană. E interesant, că în fine s'a găsit și un Maghiar, care să dea în vileag o pricepere mai profundă pentru strămoșii atât de calomniați ai Românilor... Aici trebuie să intercalez o mică paranteză, care poate să clarifice o latură însemnată a raporturilor dintre Maghiari și Români. Nu numai istoricii străini, dar și toți străinii, demni de amintit, cari s'au ocupat cu originea Românilor, ca: Engel, Rössler, Iuliu Iung, Gibbon, Victor Duruy, Ranke, Tamm etc. au recunoscut totdeauna caracterul latin al limbei române. Controversa istorică se învârtia numai asupra întrebării: sunt Români, cari vorbesc această limbă romană în mod neîndoios, din punct de vedere al rasei, descendenți direcți ai legiunilor colonizate de împăratul Traian în Dacia — în ținutul locuit azi de Români — și ai acelor *infinite copiae hominum*, cum se zice la Eutropius, ori au părăsit Dacia nu numai aceste legiuni, dar și toți ceilalți coloniști romani mai târziu, pe vremea lui Aurelian, pentruca să se retragă toți în Moesia, Bulgaria de azi, de unde s'au reîntors apoi în Ardeal, Ungaria, România și Basarabia mai târziu, la tot cazul însă după (!) venirea în Europa a Maghiarilor?

Istoricii maghiari moderni, anume Hunfalvy, Réthy, Jancsó Benedek și alții au fost și sunt ferm convinși, că Români au venit fără îndoială după emigrarea Maghiarilor. Problema e din punct de vedere științific de cel mai înalt interes, dar aparține altundeva și nu aici. Una însă aparține totuși aici: istoricii maghiari și-au dat toată osteneala posibilă, ce e drept, nu să tăgăduască direct caracterul latin al limbei române, dar cât e cu putință să-l întunece, așa că nu află azi politician maghiar de Doamne ajută, care să aibă chiar și numai idee, că la ce fami-

lie de limbi aparține cea românească. Nu încape azi nici o îndoială, că și Români sunt tot atât de puțin Romani curați, ca și Italienii, Francezii, Portughezii și Spaniolii.

Trebuie admis și aceea, că limba română conține o seamă de cuvinte de origine greacă, slavă, multe de cea turcească și maghiară. Inșă și orice pagină cu text englez mișună de cuvinte franceze, dar de aceea orice om cult s'ar face ridicol, dacă ar contesta caracterul curat german al limbei engleze. Limba engleză conține cu mult mai numeroase cuvinte de origine străină, ca cea română. Pentruce este deci limba engleză socotită de un idiom german, iar cea română de unul romanic?

Pentruca gramatica engleză e germană, cea română latină. Un Român nu înțelege de loc pe un Slav, care îi vorbește; el înțelege însă ușor spre pildă, pe un Italian, căci Italianul *fronte* e egal în românește cu *frunte*, ochio cu ochiu, orecchia cu ureche, lingua cu limba, naso cu nas, mano cu mână, aqua cu apa, pane cu pâine și așa m. d. Pe scurt, cele mai multe cuvinte românești în folosința zilnică sunt de origine latină.

Se știe și contele Tisza o repetă, că Maghiarii formează o mică insulă etnografică în mijlocul popoarelor slave. Acelaș lucru stă și despre Români. Întrebarea este așadar: a fost lucru prudent, că istoricii maghiari au ascuns acest fapt indiscutabil? A fost prudent din partea politicianilor maghiari, că au tăgăduit realitatea vădită de comunitate de interese dintre cele două națiuni?

Vreau să aduc un exemplu istoric, care va dovedi în modul cel mai evident, că chiar Maghiarilor le-a stricat mai mult, că au întârziat a recunoaște acest fapt, atât de însemnat pentru existența lor proprie.

În anul 1867 au cerut cele trei milioane de Români din Ungaria și Ardeal, ca autonomia istorică a marelui principat al Ardealului să nu fie nimicită. Croații au cerut de altă parte o autonomie extinsă pentru ei. Și ce au făcut Maghiarii?

Pe Români îi forțară, căci cu tot protestul energetic al alor, contopiră Ardealul cu Ungaria. Croaților din contră, așa dar numai popor slav, le-au acordat o autonomie largă.

Adaug îndată, că eu sunt pentru autonomia croată din toată inima și știu prea bine, că ea are bază istorică.

Voiesc să accentuez numai, că Maghiarii, dacă avem acea școală înaltă politică, care li-se atribue și azi încă dintr'o anumită parte, n'ar fi trebuit să împingă chiar în opoziție aprinsă pe Români din țara lor, în care se află azi față de Maghiari, toți Români, așa dar un popor de aproape 14 milioane.

Din tablouri s'au vândut 628 reproduceri de artă și 79 așa numite „Meisterhefte“ (broșuri de clasici, 1 marcă = 1.20 cor.) Au fost mai mult căutate reproducerea după *Dürer* (163 reproduc.) între cari 148 cărți postale ale editurii Rembrandt, apoi *Hans Thoma* cu 109 tablouri și broșuri. Trebuie să amintim cu ocazia aceasta, că am vândut cu alte ocazii sute de tablouri de Thoma. Hans Thoma, care nu se îndeletnicește de astfel cu oratoria a ținut în clubul nostru două prelegeri. Foarte căutate au mai fost „Spicuitoarele“ și „Ave Maria“ de Millet, (67 ex.) precum și „Grevă“ de Hercomer (de 66 ori). Mai mult însă s'a cumpărat un „cap de fetiță“ de Schauss, un portret simpatic, care n'ajunge însă nici decum capo d'operele măiestrilor; l-am pus în vânzare, ca să pregătim terenul, făcând o mică concesie gustului dela modă. În general însă, n'a dat clubul ceea ce place masselor fără de școală și cu creștere greșită, ci — conform principiilor sale din statute, — ceea ce ar trebui să-i placă și-i va și plăcea, dacă va avea să se lase învățată.

În decursul celor 10 zile, cât a ținut târgul s'a vândut, pe lângă toată vremea ploioasă, lucruri în valoare de 435.15 mărci și anume: pentru 122.85 m. cărți și broșuri, pentru 252.30 m. reproduceri de artă. Broșuri cu prețul de 5 până la 25 Pfenici (6—30 bani) s'au vândut de 63.24 mărci, tablouri dela 10—25 Pf. pentru 127.85 m. În nenumărate rânduri au mărturisit lucrători mai înaintați, că cumpără mai bucuros o lucrare mai mare, cu câteva mărci, decât o broșură cu 10—20 Pfenici, de oarece broșura nu mai are nici o va-

loare, îndată ce au cetit-o. Va trebui să se ia în considerare și astfel de dorințe, fără ca să se abandoneze însă vânzarea broșurilor și tablourilor de 10—20 Pfenici, fiindcă muncitorul încă neînvățat cu cetitul și cu privirea unui tablou artistic se va învoi la început să dea numai vre-o câțiva bănuți pentru trebuințele sale spirituale.

Spesele totale pentru întreprinderea aceasta, au fost de 450.15 mărci, astfel încât am avut o pierdere de 14 mărci.

Publicul, care a cumpărat baraca noastră, s'a recrutat mai cu seamă din persoane aparținătoare clasei mijlocii, între cari se aflau mulți învățători, învățătoare, industriași-artistici, fete tinere, precum și elevi de școale medii, apoi lucrători, mai cu seamă din cei aparținători păturei mai înaintate de lucrători, până când massa lucrătorilor de duzină a trecut pe lângă prăvălia noastră fără de nici un interes.

Unii din lucrători s'au uitat la cărțile și tablourile noastre cu interes, n'au cumpărat însă nimic, parte fiindcă n'au avut bani de ajuns, parte fiindcă au preferit prăvăliile de alături; în privința aceasta avem mai multe puncte de mănecare.

Succesul moral al întreprinderei noastre nu se poate trece cu vederea. Multe sute de scrieri bune și de tablouri frumoase, au fost vândute la persoane, cari și-ar fi plasat altfel banii în lucruri mult mai neînsemnate. Mulți din cumpărători, fac parte — de sigur — din mulțimea, care cumpără foarte rar, sau chiar nici odată, cărți și tablouri.

Nu încapă nici o îndoială, că chestia Cehilor este de mare importanță pentru Austria. În însă susțin, că chestia română este de mai mare însemnătate pentru Monarhia noastră în-creagă. Căci Cehii au în Poloni, Ruteni, Slo-veni numai o rezervă platonice, Românii noștri însă au în Regatul român un sprijin moral cu totul de altă natură. România are lipsă de o pu-ternică Monarhie habsburgică, dar și Monarhia noastră are lipsă de Regatul României, ea are lipsă de simpatia întregii Românii, care are pentru existența Monarhiei noastre dunărene cel puțin aceeași însemnătate, ca și elementul ma-ghiăr, ba din zi în zi această însemnătate va deveni tot mai mare. Românii noștri natural vor avea lipsă de acest sprijin al Statului român cu atât mai mult și vor trebui să recurgă cu atât mai sigur la acest sprijin, cu cât mai mare va fi apăsarea culturii lor din partea so-cialismului maghiar fără scrupul.

Știu, că un Maghiar înfocat ar putea la mo-ment să talmăcească în înțeles irendentist acest raționament al meu și ar striga triumfător: Ve-deți așadar!... Românii nici n'au lipsă să se a-pere contra astorfel de acuze ridicole, din sim-bolul motiv, că până acum n'a existat nici odată un partid irendentist la Români nici pe față, nici în secret, nici aici, nici în Regatul român.

(Va urma)

Românii. Sub titlul acesta „Pesti Hir-lop” scrie următoarele: „Ziarele românești din Ungaria, fără excepțiune, comentează în termeni călduroși discursurile recente ale deputaților Alexandru Vaida și Ștefan C. Pop rostite în Camera ungară. „Tri-buna” atacă vehement pe amândoi depu-tații, cari, după părerea ei, nu sunt repre-zentanți legali ai poporului românesc. Con-ducătorii partidului național român au pri-mit un mare număr de scrisori și tele-grame, ca o satisfacție pentru atacurile contelui Ștefan Tisza îndreptate în con-tra partidului național român”.

Constatăm, că știrea numitului ziar e foarte exactă.

*

Conferința deputaților Croați. Ieri la orele 3 d. a. deputații croați aflători în Budapesta au ținut o conferință la hotelul „Jaegerhorn” sub președinția contelui Teodor Pejacevici. Conferința s'a ocupat cu atacurile deputatului ungur Ostfy Gyula în contra banului Nicolae Tomasich. S'a hotărât, ca într'o apropiată ședință a Camerei un-gare să se răspundă la acestea atacuri. Atitudinea lor politică hotărâtă, deputații croați o vor des-

Firește, ar fi fost de dorit, ca să se intere-seze și mai mulți lucrători pentru întreprinderea noastră.

Fiindcă încercarea noastră a fost cea dintâi aici, putem fi și în privința aceasta mulțumiți, cu atât mai mult, cu cât știm, că lucrătorii mai în-a-vanțați, cari au cumpărat la noi, au inițiat și ini-țiază pe camarazii lor asupra valorii cărților și tablourilor ce se vând la noi.

Merită să fie amintit și faptul, că mai mulți directori ai școalelor medii locale, au atras luarea aminte și au recomandat cerce-tarea șatrei noastre în toate clasele, din îndemnul lor propriu.

Rezultatul experimentului nostru ne-a în-demnat, să închiriem și la viitorul târg de țară o șatră. Ar fi de dorit, ca să se folosească prilejul târgului și altundeva, ca să se vândă cărți, tablouri bune și ieftine, ca astfel să câștigăm cu toții material de observație cât mai mult”.

volta numai mai târziu, probabil cu prilejul dis-cuției apropriației.

Serbările din Italia. Luni a avut loc serba-rea jubilară pe Capitol întru comemorarea unirei de cincizeci ani a unirei Italiei. Cele trei palate istorice de pe Capitol, palatul senatorilor, conser-vatorilor și muzeului au fost împodobite frumos. În deosebi sala mare a senatorilor, unde s'a ți-nut ceremonialul serbării a fost impozant. În fundul salei se ridică tronul regal. De ambele părți ale tronului se află steagurile celor 14 cer-curii ale Romei precum și steagul orașului. Tot în apropierea tronului sunt busturile de marmoră ale regelui Emanuel II, Mazzini, Cavour și Gari-baldi. La 9 ore sosesc oaspeții serbării. Punct la 10, istoricul clopot (La Patarina) de pe turnul Capitolului dă signalul, că s'a făcut plecarea re-gelui dela Quirinal. Primarul orașului Nathan, președintele Camerei și senatului, membrii guver-nului se postează la intrarea palatului Muzeului, ca să întâmpine părărea regală.

Nu peste mult sosește perechia regală. Mu-zica întonează imnul regal, iar regele cu suita sa trece prin mai multe săli în sala festivității, unde între aplausele nesfârșite ale asistenților ocupă loc pe tron. Asistența a fost compusă din delega-țiile străine, miniștrii, oficerii mai înalți ai arma-tei și marinei precum și președinții corpurilor le-giuitoare cu mulți deputați. S'au cetit adresele corpurilor legiuitoare, cari au fost primite cu a-plause frenetice. La sfârșit a urmat cuvântarea primarului Nathan, care a stărnit aprobări vii, mai ales prin cea parte a discursului său, în care a zugrăvit viața regelui ca suveran și ca primul cetățean al Italiei.

După acestea perechia regală dimpreună cu suita sa a părăsit sala între aplausele vii ale cel-lor de față. Calea înapoi la Quirinal s'a făcut iarăși între ovațiunile călduroase ale mulțimei. Regele și Regina au apărut de două ori pe bal-con mulțumind pentru ovații.

În răspunsul regelui dat la această festivi-tate de pe Capitol sunt unele pasage însemnate, în cari dă expresiune și vederilor sale asupra raportului dintre stat și biserică. Iată un pas-sagiu: „Italia cu Roma înseamnă conviețuirea pacinică a bisericii cu statul, care asigură atât religiunii cât și științei libertate roditoare”.

Iar într'alt loc amintind trecutul și prezentul, se exprimă astfel: „Mărimea din trecut a fost puterea spiritului vremei, universală, cea nouă e națională; celei dintâi aparține Italia romană, celei din urmă Roma italiană”.

Cu prilejul acesta perechia regală italiană a primit telegrame de felicitare dela Domnitorul nostru, împăratul Wilhelm și Sultanul.

A fost un schimb de telegrame între mi-nistrul nostru și cel italian de externe.

Tot în aceasta zi s'a deschis și expoziția artelor frumoase cu mari festivități în prezența Regelui și Reginei.

Expoziția s'a aranjat sub conducerea unui comitet în frunte de contele di San Martino, că-ruia i-s'a trimis din partea „Românului”, ca ziar, al partidului național român din Ungaria, o te-legramă, pe care am dat-o în n-rul de ieri al ziarului nostru.

*

Situația din Austria. În urma ajurnării Ca-merei austriace, s'a ținut un consiliu ministerial mai lung.

Consiliul a hotărât în principiu dizolvarea parlamentului. Pentru acest scop, prim-ministrul va cere cât de curând, probabil încă azi, învoirea preainaltă a Majestății Sale. Terminul alegerilor noi nu s'a fixat încă. Prim-ministrul a con-ferat referitor la aceasta timp mai îndelungat și cu regentul din Boemia, contele Thun. Părerile în privința terminului alegerilor sunt diferite, po-sibil, că abia în Septemvrie.

Prim-ministrul s'a consultat asupra situației și cu șeful clubului sloven Sustersic, care a rugat

primul-ministru să grăbească cu alegerile nouă.

Impasul, în care a ajuns din nou parla-mentul austriac, dă prilej unor ziare să atribue acest neajuns votului universal. După aceste ziare, parlamentul ajurnat n'a fost expresia fidelă a poporului, căci majoritatea a fost compusă de oameni mici, cari au văzut în buget și în toate celelalte cheltueli ale statului, un bun comun, din care se pot înfrupta toți. De aici înclinația de a vota orice pentru stat. Ori cât îi plăcea acestui parlament a se numi pe sine de parlament al poporului, el nu mulțumia nici pe departe pe alegătorii din straturile de mai jos ale po-porului.

Adevărul este însă, că și acestui parlament i-au dat lovitura de moarte Cehii, cari nu sunt de fel mulțumiți în privința națională.

Postulatele naționale, pe cari le pretind cu atâta îndârjire, dau putere acestui popor în lupta lui, care nu odată a cauzat cădere guvernului, iar acum dizolvarea parlamentului. Ori câte si-lințe își vor da ziarele germane ca să bagatelizeze însemnătatea Cehilor, ei formează un factor deci-zător în politica Austriei.

*

Francisc Ferdinand și împăratul Wilhelm. Cu prilejul călătoriei împăratului Wilhelm la Corfu, moștenitorului nostru de tron Francisc Ferdinand i-a venit ideea să-l salute în fruntea flotei no-astre în apele levantine.

Salutul a succedat în mod splendid fiind aju-tat și de un timp favorabil.

În dimineața de 28 Martie s'au adunat în portul dela Fasana toate vasele de războiu și toate celelalte vase auxiliare din porturile Triest, Fiume și Lussinpiccolo. Des de dimineață flota a pornit la largul mării, sub comanda supremă a moștenitorului de tron, pentru a se așeza în linie de bătaie.

Către 10 ore a apărut yachtul „Hohenzol-ern” cu celelalte vase, cari îl însoțiau. Când yachtul a fost la distanță de vre-o 2000 pași s'au dat 21 salve din fiecare vas, iar yachtul „Ho-henzollern” a trecut prin mijlocul vaselor noastre între nesfârșitele urale ale marinarilor. Muzica a intonat imnul german, iar vasul german „Königs-berg” a răspuns prin salve.

Prin signale internaționale împăratul a mul-țumit pentru acest salut, laudând manevra suc-ceasă a moștenitorului. I-a răspuns moștenitorul tot prin signale, dând expresiune fericirii sale de a fi putut prezenta flota împăratului. Schim-bul de semne internaționale și de telegrame s'a continuat încă un timp, după ce s'au repetat sal-vele de pe vasele austriace.

Flota s'a reîntors către 12 ore în portul dela Pola. Moștenitorul a mulțumit comandanți-lor pentru executarea punctuală și corectă a tu-turor comandelor, ceace a făcut posibilă pre-zențarea atât de frumoasă în fața împăratului german.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 29 Martie.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează **Kabós Ferencz**.

Sümeği Vilmos: Interpelează în chestia ga-terestru dela Șarmășel.

Polónyi Dezső: Spune istoricul dreptului pu-blic al Croației și Slavoniei și raporturile acestora cu Ungaria. În istorie e fără păreche cazul, că Croația să fie socotită stat independent. Când la 1868 s'a făcut legea XXX, în Croatia era o mare bucurie, cum spun ziarele de atunci. Deși legea aceasta asigură mai puțină independență, decât

ICHIDARE!

ABIA CÂTEVA ZILE!

recvizite culinare și articlii de menaj,

mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

KOHN JÓZSEF

tinichigiu, constructor de apeduct și fabricant de dulapuri pentru ghiță.

ARAD,
PALATUL-MINORITILOR.

—: Cumpărare ocazională din cauza dizolvării prăvăliei. —: Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiță. **ARAD,** strada Batthyányi Nr. 32. — Telefon 333.

LIHIDARE

cer acuma Croații și decât pretinde cartea banului croat Tomasich pe seama Croației.

Cartea banului Tomasich este compusă foarte greșită, și se bazează pe documente absolute neautentice, și într'atâta se terorizează cu ea Croația încât fiecare universitar trebuie să o știe pe de-a rostul. (Ministrul președinte face semn negativ cu capul.) Totuși e așa, zadarnic o neagă d. ministru președinte. (Mișcare. Ministrul președinte de repezițe-ori face semn negativ. Ilaritate)

Vorbește despre năzuințele trialistice, a căror focar e Zagrebul.

Presa aștriacă dovedește, că în dosul năzuințelor trialistice, stă moștenitorul tronului Francisc Ferdinand.

Banul Tomasich judecat pe baza activității sale de până acuma nu se poate numi adevărat unionist. El numai pentru interese politice se arată aderent al năzuințelor unioniste. Deoarece banul nu poate fi tras la răspundere, în locul lui trebuie să răspundă ministrul președinte.

Ministrul președinte face o politică croată nenorocită cu banul și cu ministrul de externe Aehrenthal la olaltă. Și chestia pragmaticeii căilor ferate a fost pe neașteptate prezentată ca un ultimatum.

Mai corect ar fi, dacă chestia aceasta ar fi realizată prin o comisiune regnicolară.

Poziția bugetului, care arată o urcare nemotivată de 3,700.000 cor., nu o primește.

Sedința se suspendă pe 10 m.

După redeschiderea ședinței ia cuvântul Francisc Papratovici, care vorbește în limba croată.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Din Vulcan

Apponyi — apostolul „libertății“ (?) în numele statului, așa cum îl crede el, — a cutezat cu o ordinațiune a mânji sanctuarul sfânt, în care strămoșii noștri pururea treji, cu ajutorul crucei și la nevoe cu al babei ne-au așezat autonomia bisericească, lăsându-ne-o nouă moștenire. De atunci compatrioții noștri se întrec în fapte „patriotice“ de felul ăstora. Un caz concret. Eroul zilei este un inginer, conducătorul băilor de cărbuni din Vulcan: Salgótarjáneri kőszénbánya részvénytársaság.

Primadată am crezut, că nu voi mânji hârția cu numele acestui renegat, care aici face pe adevăratul pașe, — dar în fine — am aflat de bine a-l da înaintea publicului, singurul for judecătoresc competent în astfel de cazuri. Zic, singurul for competent, fiindcă din cele ce urmează, se vede, că forurile, cari sunt competente să-i dea pedeapsa meritată, privesc lucrul acesta prin prizmă patriotică. Numele Măriei Sale este Blaschek Aladár, șef-inginer. Fapta „patriotică“ e următoarea:

Cioran Valer, întreprinzător la baia de cărbuni din loc, fu ales corator-primar — epitrop — la biserica gr. orientală de aici, după ce preotul dr. Stanca fu transportat la Sebes.

Prin transferarea d-rului Stanca, arhia deveni vacantă. Nu peste mult va fi ales preot. Credincioșii își au candidatul lor, care țin cu trup cu suflet și care sigur va învinge. Blaschek, nu știu pe ce bază, își are deasemenea candidatul lui. Numele nu i-l dau publicității. E destul să spun atâta, că la alegerea de deputat a fost unul dintre cei mai credincioși corteși ai d-lui Rosenberg Ignac. Pe acesta voiește d. Blaschek să-l pună preot-conducător al poporului.

Aflând de aceasta Românii din această parohie. în frunte cu Cioran epitropul au înaintat o rugare la Conzistoriul din Sibiu, arătând rafinăria și obrăznicia d-lui inginer. Aceasta a ajuns la

urechile Măriei Sale. Urmarea?... Cioran e chemat înaintea lui Pilat-Blaschek, și i-se aduce la cunoștință, că lucrătorii îi sunt dați afară din lucru, iar dânsul deasemenea nu mai are ce căuta la baie. Scurt: e dat afară, pus pe drum cu întreaga familie, acum, după ce 19 ani a stat în serviciul băii, unde i-s'a și rupt un picior. Cauza? Ce poate fi alta, decât agitație. Da! Cioran a agitat pentru preotul român, adevărat Român, Cioran se folosește de un drept, pe care biserica și statul îl dă credincioșilor, — de un drept puzit în legile sfințite de Majestatea Sa Impăratul, voiește să aibă de conducător un preot român.

Aceasta însă Maria Sa nu o poate suferi. Ce sunt legile? Ce este statul, biserica? — Față de cuvântul Măriei Sale. — Cioran aduce lucrul la cunoștința directorului acestor băi — Roth Floris — și cere să fie pus în lucru, fiindcă fără cauză de dat afară Roth Floris îl îndrumă la Blaschek. Dela Ana la Caiafa Blaschek — om bun! — se îndură spre epitropul bisericii române. Il primește iar în lucru, — dar condiționat Cioran va abzice de epitropie — va da loc epitropului vechiu, om de al Măriei Sale — nu va agita pentru poporul român — iar în schimb va fi și pe mai departe interprinzător la baie. Nolens-volens Cioran abzice de epitropie, și astfel face destul Măriei Sale Pașe. Da! abzice, fiindcă Măria sa a dat poruncă. Iar bietul român, dacă nu voiește să umble cerșind din casă în casă, ci prin muncă cinstită voiește să-și câștige pâinea de toate zilele — trebuie să cedeze astorfel de instrumente mârșave. Da. Cioran epitropul trebuie să cedeze poruncei Măriei Sale, căci la caz contrar, după ce 19 ani dearândul a servit credincios baia, e lăsat pe drumuri cu întreaga familie.

A mers mai departe Măria Sa cu amenințările, a sorocit pe un întreprinzător din Aninosa — despre care a auzit, că e pe lângă candidatul credincioșilor, — și i-a spus verde: de vei agita sau îți vei da votul pentru candidatul Românilor, vei fi dat afară din lucru. Tot astfel a dat poruncă băieșilor.

Acum întreb pe Măria Sa:

Nu ți-e rușine d-le de umbra d-tale?

Nu ți-e greață să te folosești de instrumente atât de mârșave, josnice, pentru a-ți băga nasul în afacerile noastre bisericești cu cari nu ai nici în clin nici în mănecă? Nu ți-e frică de Dumnezeu d-le, că prin lucrurile tale ne spurci ce avem mai sfânt? Conturbi liniștea credincioșilor. Conturbi conducerea lucrurilor bisericești, de care nu ești vrednic să te atingi. Nu ți-e frică de trăznetele Domnului? Dă-ți seamă și încetează.

*

De mult mă ocup cu ideia înființării unei bănci române aici în Vulcan. Tărâniea este prinsă cu totul de băncile jidovești cari lucrează cu 12—15 procente. Pentru a-mi ajunge scopul — dacă va fi o societate pe acții, — am crezut, că acțiunile să le dau între țărani.

Înainte de a începe lucrul pe față, m'am adresat nui institut românesc cerându-i sprijinul. L'am și căpătat. Am început a agita în popor pentru cumpărarea acțiilor. Dar am împinat greutăți mari. Nu prea cutează bietul țaran să cumpere acții: „că va auzi Măria Sa (Blaschek) și apoi mă dă afară din lucru. Cu toate acestea, — cu ajutorul preotului local dr. Brinzeu și învățătorului Voiu, — mi-a succes a împărți un însemnat număr de acții și în popor, — și sper că nu peste mult îmi voiu ajunge scopul.

Se teme bietul țaran de Mria Sa, ca capară de cuțit. Apoi să și știe Pașa de putere și ocaziune. Împunge în dreapta și stânga Coarnele-i trebuiesc tăiate, căci prea lovește cu ele.

Mi-a înțeles și Măria Sa gândul — cu înființarea băncii românești, — căci îndată — ca să mă întrecă și să îmi zădărnicească planul,

— a înjghebat o bancă jidovească. Dar cu înființarea băncii românești îi vor fi numărate zilele. Când odată vom avea banca noastră românească — casina românească, — înființarea ei depinde dela înființarea băncii, — când va fi cătuși de puțin organizați și noi, — cred, și Măria Sa va vorbi mai piano, iar coarnele vor fi dacă nu tăiate, cel puțin plumbuite, ca nu mai poată împunge.

Deie D-zeu cât mai curând.

Vulkán, 26 Martie 1911.

Romulus.

Din Cluj

O nouă probă de patriotism a colegilor noștri — Ținuta noastră — Părerii libere „în Cluj“

Prevedeam, că după trecerea sărbătorii naționale din 15 Martie, cari poate n'au înfăptuit altceva, decât răzvrătirea patimilor patriotice, ziua deșartă a statutului național unitar, care exista decât în creerii înfierbântați — se va potoli focul, se vor răci inimile, când mintea reș și cumpătată judecă drept faptele și întâmplările și înțelege greșetele făcute în o stare inconștientă, e greu de isprava patriotică și-i e frică a judecata lumii și a veacului al 20-lea, de aceea cearcă a se repara prin retragere tainică, ascunsă dar tot patriotică.

Astăzi colegii noștri unguri vin liniștiți la universitate, nu se mai răsvrătesc la auzul mosului graiu românesc, știu sau dacă nu trebuie să știe, că limba aceasta, care e iufăptuirea tineretului, și ai vieții românești de astăzi, și celei viitoare, își pretinde drepturile firești de a fi lăditare.

În limba noastră, de care suntem mândri simțim, că e pogorit trecutul atâtor generații, cuprinde scânteile viitorului nostru, și această cunoștință ne îndatorează să-o lăsăm generației noastre mai curată și mai glorioasă.

Ne avem și noi idealul nestrămutat — mândria căruia e limba noastră, — care ne îndemnă la muncă și nădejde și aceasta nu se poate sfărâma prin puterea dinamică.

Memorandul tinerimei academice maghiare de a nu mai permite vorbă românească în edificiul universității — nici până astăzi nu l'au înțeles și poate nu-l vor înainta niciodată — scăpa de rușinea lumii, care ar vedea acest membru intelectual născut în vremea libertății și a civilizației.

Foile ungurești vorbeau de precumpănare — eu cred că le lipsiau argumentele, cu cari poată sta la lumina zilei.

Argumentul cel mai puternic a memorandului e minciuna, fiindcă omul cuminte nu poate cugeta la aceea, că simțul de libertate și egalitate să fi decăzut într'atâta tocmai pe lângă mântul adevărat și binecuvântat al democrației în Svițera. Și anume: colegii noștri se provocă la un deciu dela universitatea din Bern, că edificiul universității nu e permis să se vorbească decât în limba, în care se întâmplă instrucția susținea și a crede un astfel de lucru înseamnă a lua în răs constituția democratică a Svițerei unde 3 popoare bucurându-se de autonomia națională, trăiesc laolaltă în iubirea, frățietatea și egalitatea cea mai desăvârșită. Poate deciu să fi cuprinzând altceva, că toate cele 3 limbi aveau drepturi de-opotrivă la universitate, iar a legii noștri au văzut 1 în loc de 3.

Faptul, că se referesc la Svițera, nu pot fi decât îmbucurător pentru noi, căci noi vom avea cei dintâi, cari le vom da mână de ajutor, pentru a înfăptui în viața publică a Ungariei dubla democrație — care singur va putea să aducă pace în țara noastră.

*

Mi-a sosit asortiment bogat de noutăți de primăvară.
Principiul meu comercial este: Circulația mare, folos puțin!

Cu distinsă stimă:

Németh István

depozit de modă bărbătească și femeiască
ARAD, piața Andrassy 20. (Palatul Fischer II)

Primejdia limbei noastre la universitate, în inima Ardealului, în cuibul străin, în jurul căruia e viață puternică românească, care fără îndoială e problemă a românimii, a atras atenția și a îndreptat privirile tuturor asupra sorții noastre. Ziaristica, ce muncește într'adevăr pentru izbândă idealelor noastre ne-a salutat și ne-a trimis îndemn și tărie pentru a duce la sfârșit o cauză atât de sfântă, iar frații noștri din Pesta, Viena și Cernăuți, cari deși departe de câmpiile mănoase, de văile și munții Ardealului au înțeles, cât sunt de jignite aspirațiile culturale ale neamului nostru, ne-au trimis asemenea cuvinte sincere și adevărate, și ne îndeamnă să mergem în departe pe calea nădejzilor noastre.

Să fim răsfirați ori unde, să fim ori cât de departe de pământul românesc, să nu mai auzim chiar doina noastră jalnică între noi simțim, că puterea, care ne leagă sufletele, ne împreună gândurile și aceea e: *dragostea limbii noastre strămoșești și credința noastră nestrămutată în viitorul românismului.*

Pentru noi tinerii din Cluj jignirea aceasta nesocotită a drepturilor noastre a avut o urmare binecuvântată: *A trezit la conștiința națională mai marcantă pe toți cei îndoielnici, și neîncrezători a făcut să stăpânească în noi duhul puternic al simțirii românești, neunit „în cugete și simțiri“.*

Am avut un moment fericit de a cunoaște mai deaproape pe aderenții „Independentei“. Sunt puțini la număr îi poți număra pe degete, deși au făcut sgomotul „rodomontadic“ că în Cluj toată lumea românească ar fi „independentă“.

E fapt, că toți suntem independenți, liberi dar nu în senz „aradan“. Independența relativă e o însușire, care însoțește pe om din clipa în care vine pe lume, dar tocmai că e numai relativă, oamenii își dau seama atât în vorbe, fapte s'au scris, că trebuie să se acomodeze celor în mijlocul cărora trăesc.

Asigur pe cei dela „Independența“, că ea nu-și află teren de aprobare aici în Cluj tocmai fiindcă lumea românească caută a se asocia la organul, care profesează idei și principii prudente de aspirații înalte și mari a neamului nostru.

Incidentul dat în jurul unei persoane, pentru idei „independente“ (vezi „Gazeta Transilvaniei“ și „Românul“) ne poate reconstrui povestea jalnică a „Tribunei“ care în zilele noastre n'are alt gând și alt scop decât tragerea pe sfoară a opiniei publice prin mijloace de „rodomontadice“.

Sunt păreri libere!

Cor.

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

13 Martie! — Încă odată în fața Teatrului Național — Aniversarea proclamării regatului — „Festivalul Ligei“ — La Roma

Duminecă, 13 Martie, a fost sărbătoarea studențimei universitare — și comemorarea acestei zile s'a făcut seara printr'o șezătoare ținută în sala germană.

În fața unei asistențe — în majoritate covârșitoare studenți — pe care abia o încăpea sala au vorbit studenții Ispir și Radu Portocală despre însemnătatea zilei. S'au evocat cu multă căldură evenimentele petrecute în seara de 13 Martie 1911, evenimente, cari se pare, că au deschis studențimei o cale nouă pregătind-o exclusiv pentru cauzele naționale.

De remarcat au fost apoi lecturile făcute de d. St. O. Iosif din poeziile sale, lecturi cari au atras aplauze îndelungate din partea studenților. D. Zaharie Bârsan a citit versuri de-ale sale și a spus din alții, dând probă pe lângă talentul său literar de o adevărată artă în declamație.

S'au mai cântat duete de vioară și pian. S'a mai cântat solo de voce Prutul de d. Coteșcu și alții. Șezătoarea a fost încheiată la miezul nopții prin lecturi din Ion Creangă, făcute de un student moldovean îmbrăcat în port mol-

dovenesc. Prin aceste lecturi nu se urmărea a se da altă noutate care să adauge ceva la programul artistic al șezătoarei, ci a se imita tonul și psihologia țaranului care citește la șezătoare — și studentul Dumitru Furtună a reușit de minune.

S'au primit telegrame dela d. N. Iorga și dela centrul studențesc din Iași, iar din partea studenților s'au trimis telegrame d-lor Iorga, Cuza, Delavrancea, Vlahuță și Ranetti — toți apărători prin scris și cuvânt ai cauzei limbei și studenților după 13 Martie 1906. S'au mai trimis cu acest prilej telegrame studenților din Iași și celor din Cluj, ca o încurajare pentru ținuta lor bărbătească în apărarea drepturilor limbei noastre.

Întreagă asistența a pornit pe stradă cântând „Deșteaptă-te române“, care încheiase serbarea. Opriți în fața „Teatrului Național“ au cântat iară și s'a încins o largă horă în piață.

Neturburați de nici un incident, cu cel mai cald entuziasm al tinerimei — astfel s'a petrecut această serbare care este totodată serbarea limbei românești și a regenerării sufletului studențesc.

*

Între toți acei cari s'au silit să serbeze ziua de 14 Martie, pentru aniversarea proclamării regatului, secția bucureșteană a „Ligei culturale“ a ținut să dea acestei aniversări însemnătatea cuvenită.

Spre acest sfârșit a aranjat o frumoasă șezătoare în sala „Muntelui de pietate“.

Înainte și după partea artistică a fost o conferință și o cuvântare. Conferința d-lui Tudor Popescu, secretarul comitetului secției, care a deschis șezătoarea a cules cu multă îngrijire momente caracteristice, bogate din zilele proclamării și în deosebi momente și fapte cari au premers ori au pregătit regatul.

Arată rolul clasei conducătoare, rolul oastei și al țărâniei în pregătirea acestui însemnat fapt politic și național, rolul culturii în aceste împrejurări. În această ordine de idei, conferințiarul urmărește starea de suflet a păturilor sociale — țărani și boieri — din trecutul glorios până la prezentul pe care îl avem, ca pe o minune în urma unor veacuri de cea mai grea criză politică.

A cetit apoi d. Iosif cu căldură și cu multă artă frumoasele sale poezii: *Doina, Cârlova, Boierii, Ciobănașul, Răzmirița, Haiducul* etc. D. Jițeanu a executat câteva bucăți din ghitară cu multă artă, iar d-șoara Filoti, artistă la Teatrul Național, a recitat „Mama“ de Carmen Sylva și „Ideal“ de Coșbuc.

Căldura, sinceritatea și un meșteșug din cele rari, au dat acestor două poezii cea mai fericită interpretare.

A doua cuvântare, care a încheiat șezătoarea a fost a d-lui Virgil Arion, președintele comitetului central al Ligei.

D. V. Arion a avut fericirea să vestească publicul, că în aceeași zi, 14 Martie, se sărbătorează în Italia întreagă amintirea unității și independenței acestei țări surori României. Autorul arată piedecile dinăuntru mai grele decât în Principatele române, cari se opuneau la înfăptuirea acestei unități, jertfele supraomenești și înălțătoare de inimi, pe cari le-au adus atunci patriei lor cei puțini, pentru a înfrânge rezistența celor tari, cari nu mai vedeau nici un alt ideal în afară de serica sau ducatul lor.

*

În București și în țara întreagă se pregătesc mai multe excursii pentru expoziția ei, pentru Italia, pentru cerul și pentru arta ei. Studențimea universitară conștientă și pe ajutorul statului se pregătește și ea pentru o excursie, care urmează să se facă după Paști sau pe vară.

Pentru cultura artistică a tinerimei noastre universitare, pentru sufletul ei aceasta călătorie și-ar avea roadele cele mai bune pe lângă, că studențimea noastră s'ar achita de o frumoasă datorie în aceste zile de bucurie și reculegere ale unui popor — frate.

Italianii așteaptă vizite din toată lumea pentru a-și vedea trecutul lor cinstit, dar cu atât mai vârtos așteaptă atenția fraților din România, țara trecută prin aceleași greutăți în lupta pentru înfăptuirea unirii — și încă cu atât mai vârtos, cu cât aceasta Italie scumpă nouă tuturor a avut

pentru principate mai întâiu și pentru România mai pe urmă sollicitudinea desinteresată a unei surori adevărate!

Correspondent.

Conferința dlui Scraba.

Luni seara la Ateneu d. Scraba a vorbit despre „Omul social“.

Conferințiarul pune în discuție mai întâi chestiunea valorilor în sociologie — cărora le atribuie tot progresul social.

Trece apoi la opoziția, care există între om și societate — opoziție pe care conferințiarul o ridică la importanța unei legi sociale eterne.

Începând cu Platon și Aristot, dsa face istoricul tuturor teoriilor sociale cu privire la chestiunea de mai sus.

Se oprește mai mult asupra lui Auguste Comte, singurul, care a studiat mai adânc chestiunea. Arată că la cei vechi concepțiunile erau antropomorfe: ei priveau familia ca o imagine mai complexă a individului, cetatea ca o familie în mare, iar societatea ca mai multe cetăți.

Citează apoi la moderni pe sociologul francez Espinas, care consideră societatea ca un organism.

Conferințiarul încheie subiectul dsale arătând, că legea opoziției sociale este eternă, ținând în acelaș timp, să indulcească raporturile dintre individ și societate.

România și jubileul Italiei

„Agenția Română“ comunică următoarele: *Regele Victor Emanuel a primit într'o audiență solemnă pe d. Greceanu, care a exprimat suveranului felicitările și urările guvernului român, cu prilejul aniversării de cincizeci de ani a unității italiene.*

Camera

Ședința dela 14 Martie 1911

Ședința se deschide la orele 2 și 35 sub prezidenția d-lui C. Olănescu.

D. G. Scorțescu depune unele petiții ale unor mici funcționari, cari cer sporirea salariilor.

Cere mai multe acte și anchete privitoare la niște contrabande din Iași.

Întreabă ministerul lucrărilor publice, ce este cu o grădină începută a se face în fața gărei Pașcani și desființarea ei prin ordinul telegrafic dela 10 Decembrie anul trecut.

D. N. C. Fleva întreabă ce este cu exportul de carne și dacă sunt vagoane frigorifere.

G. general Scheletî depune o petiție a veteranilor, prin care cer îmbunătățirea lor.

D. P. Ioanițescu își desvoaltă interpelarea cu privire la necesitatea înființării încă a unei secțiuni la tribunalul de Buzău.

D-sa spune, că lucrările și procesele au sporit așa de mult la acel tribunal, încât nu se pot pridi.

Înființarea unei noi secțiuni este imperios simțită. În starea actuală de lucruri justiția suferă, iar procesele se amână la infinit. Ca număr de procese, Buzăul vine imediat după Ilfov.

Tribunalul Buzău este mai împovărat de cât toate celelalte tribunale.

D. M. Cantecuzino, ministrul justiției, recunoaște că tribunalul din Buzău este prea încărcat și că termenele de pe acum se dau tocmai în Octombrie.

Pentru aceasta însă trebuiesc fonduri. Să fie sigur interpelatorul, că imediat ce vom avea mijloace vom înființa încă o secție la tribunalul Buzău.

De altfel lucrul acesta îl cunoaștem de mai înainte. Chiar colegul meu d. Marghiloman mi-a atras atenția. Nu era nevoie de această interpelare pentru ca să ne îngrijim de acest lucru.

Trebue făcută, însă, o rectificare în cele afirmate de d. Ioanițescu. Sunt și alte tribunale mai împovărate decât cel din Buzău.

Cu toate acestea imediat, ce vom dispune de fondul necesar vom înființa încă o secție la Buzău.

Discuția se încheie.

D. P. Carp roagă pe membrii comisiei bugetare să nu plece după ședință, ci să se întrunească în secție spre a se constitui.

La ora 3 Camera trece în secțiuni.

Litere — Arte — Științe

TRANDAFIRII GALBENI

*Trandafirii galbeni ce-i purtai aseară,
Trandafirii galbeni, galbeni ca de ceară,
Erau triști ca glasul stins de rugăciune.
Trandafirii galbeni ce-ți puteau ei spune?*

*Reci cădeau la pieptu-ți tânăr, neînvins
Tu purtai la sânu-ți palide trofee.
Oare din ce oază moartă i-ai desprins?
Sau din care seră, sau din care alee?*

*Trandafirii galbeni ce păliau mereu
Reci ca o zâmbire tainică de stea,
Erau reci ca ghița sufletului meu?
Erau oare galbeni ca și fruntea mea?*

Ce-ți puteau ei spune?

— *Morții tac pe veci.*

*Dar la sânu-ți tânăr trandafirii reci,
Ingropați în cuta albelor dantele,
Răspândiau aroma cântecelor mele.*

Mihail Cruceanu.

Frânturi de gând

Niciodată nu poți să scrii ce simți, atunci, în tremurarea acelei simțiri. Trebuie să treacă câteva clipe. să te reculegi și apoi să scrii, scriind de obicei amintirea. Simțirea fiind o acțiune sufletească, te înalță și tu o cobori în jos, prea jos, când vrei s'o scrii și deci să faci o acțiune fizică.

*

Se zice, că deși omul este un animal, dar se deosebește de animale, adecă este mai presus decât animalele — atunci cum se face, că o cireadă de boi are doi sau trei văcari, pe când o sumă de oameni are sute de mii de văcari, care de care cu ghioage mai grozave?

*

S'a zis, că mediul schimbă pe oameni. Până la un punct poate că da, până acolo că, i-ar face să se sfiască a-și manifesta instinctele criminale, brutale, — dar că mediul le-ar schimba și caracterul, formându-le altul nou, bogat în calități și sentimente, asta desigur că nu.

Îmi reamintesc de un domn, care avea sub îngrijirea sa o pepinieră la marginea unui oraș de provincie. Această pepinieră era un colț de rai și îmi plăcea în multe dimineți să mă plimb pe aleele ei. Însă de câteori mă întâlneam cu domnul în chestiune, mi-se plângea, că nu poate dormi noaptea de priveghetori, cântă „pe prăpădenie“, iar el se vără într'un ietac în fundul odăilor, să nu le mai audă, dar tot le aude și-l plictisește asurzindu-l cu cântecele lor, — încât mai bucuros e să fie iarnă, decât vară... Mediul schimbă pe oameni? Dar mă rog, ce mediu e mai bun și mai dulce, ca al priveghetorilor?

*

Ce frumoasă e viața! Și poate că de asta nimic nu e mai neînțeles, ca viața. E frumos să vezi în natură atâta mișcare, evoluție, un nou veșnic reînnoit, deși totdeauna același. Apoi mergând cu gândul mai departe, să calculezi mai presus de cele văzute, cele nevăzute cu tot infinitul. Izvoare nesecate de frumuseți îți prezintă universul.

De aceea e foarte greu să te înțelegi pe tine însuși, care reprezintă viața. Nici când nu poți stabili că tu ești așa și nu altfel. Sufletul tău se schimbă ca anotimpurile și vecinic ai alte dorințe, alte porniri, alte cerinți, alte vederi. Prin studiul eului când faci dedublarea lui, crezi imposibilul celui dintâiu. E corpul și umbra ta: aci e, aci nu e, aci e mai mare, aci e mai mică, după lumină loc și mediu. Și ori cât ai cerceta, n'ai să înțelegi nici odată cine ești.

*

Fericirea după atâtea cercetări și observațiuni ce s'au făcut, nu ne-o mai putem imagina

decât ca un șir întretăiat de senzații plăcute. Te amăgești zilnic cu fiecă senzație trecătoare și nici odată nu poți să zici: sunt fericit. Tot crezi, că poate mâine, cândva, sau cine știe sub ce norocoase împrejurări ai să simți fericirea așa ca să poți zice sub vraja idealului împlinit: sunt fericit. Chiar atunci în marile dureri când toate speranțele sunt pierdute, îți rămâne acel „poate“, care îți va naște o nouă speranță. În ultima clipă a vieții încă există ultimul „poate“: poate că moartea să fie fericirea. Și cum ea nu este, pentru că nu poți s'o simți, abia atunci înțelegi că fericirea a fost însăși viața pe care o vezi pierdută, — și deci, că fericirea a fost *plăcerea de a o căuta*.

Privind la altul care pare a avea realizate dorințele ce tu le ai neîmplinite, și-se pare că acela e fericit. Fiind însă în locul lui, vei vedea că nici acela nu e fericit, sau poate e mai nefericit decât tine. Această iluzie o redă plastic Valtour:

„— Ai văzut fericirea?”

— Da, fericirea altora“.

O fericire deplină nu poate exista, care să cuprindă realizarea tuturor dorințelor. Și chiar dacă ar cuprinde-o, sufletul s'ar plînsi, întocmai ca regele egiptean, care, sătul de fericire, se îndurera singur ca apoi, după trecerea durerii, să-i placă iarăși fericirea; ceace probează că fericirea nu se poate concepe fără ajutorul durerii. Din această necesitate reiese faptul că o fericire, atât de mult visată și așteptată, după ce a fost realizată, dispăre și apar din nou alte dorinți cari năzuiesc spre altă fericire, tinzând din nou a o realiza și pe aceasta. De aceea, un traiu uniform oricât ar fi de plăcut devine plictisitor. Să trăiești când cu viața săracului, când cu a bogatului, când cu a patriarhalului, când cu a pribeagului. Fericirea uniformă e o creațiune a ipocritului, care spune cum că fericirea mai constă în sacrificarea propriei tale vieți pentru un principiu, pentru o idee, etc. (Bine înțeles, aci se exceptează apostolii și martirii, o specie aparte de oameni foarte rari). Fiecare tip și-ar putea prezenta un program de fericire. Dacă l-a urmat el de ce nu e fericit? Și dacă îl dă drept exemplu de ce nu-l urmează el?

Al. Vernescu.

fleac, flecari și a flecări

Graiul, vorba este mijlocul cel mai perfect, prin care exprimăm ceace cugetăm. Înaintea de a vorbi ar trebui — ceace nu facem întotdeauna — să judecăm, ce voim să spunem, căci dacă e adevărat, că vorba este expresia gândurilor, — și așa și este, — este adevărat și aceea, că după vorbă poți judeca omul! Sf. scriptură zice: „Fiecare din prisosul inimei sale grăiește, cel bun din prisosul bun, cel rău din prisosul rău al inimii!“ Unii vorbesc mai mult, alții mai puțin. Evident că celce vorbește mult, greșește mai mult, iar celce vorbește puțin, greșește mai puțin! De aici ni proverbele: „Vorbă multă, sărăcia omului“ și „Căcerea-i ca miera“ ale Românilui, — „In age-zen ist Gold, sprechen Silber“ al Neamului Ungurului zice: Ne szólj szám, nem faj fele... etc.

Iar o poezie cunoscută spune:

„Doi ochi și numai o gură

Ți-a făcut buna natură,

Multe, multe să privești

Iar puține să vorbești!“ etc.

Rari oameni, cari să aibă spiritul atât de ager, ca să vorbească mult, și cu toate acestea să nu devie banali, adecă, să pună în fiecare cuvânt, ce-l scot din gură și o valoare internă. — Deaceea, cel ce vorbește mult, se expune la pericolul, de a înșira vorbe goale fără vre-un oarecare rost mai adânc. Iar vorbăria goală nu mai are nici o valoare, și spre a se deosebi de vorba cu rost, a fost botezată *flecărie*, *hodorogire*, iar despre omul, care vorbește numai ca să nu tacă zicem, că *flecărește*. *Îndrugă verzi-uscate, hodorogeste*. Un astfel de om este un *flecar*. În acest

înțeles, căci cum vom vedea mai la vale, mai are și alt înțeles, *fleac*, înseamnă ceva fără nici o valoare internă, fără nici un dram de greutate morală.

Când zici cuiva: „spui fleacuri!“ este aproape sinonim cu: „mai bine taci!“ Se zice, că femeile vorbesc bucuros mult, mai mult decât bărbații, în consecință, deci ele sunt mai ușor expuse, să cadă în păcatul de a flecări. Se aude zicând: „flecări muerești“ și „flecărește ca o babă“.

Se întâmplă de multeori să faci descoperirea, că câte-un bărbat, căruia îi dădeai în gând o importanță mai mare, decât altora, și îi păstrai o stimă deosebită, respectându-l ca pe-un om de ordin mai înalt, nu e decât un flecar de rând. O astfel de descoperire face de regulă o impresie penibilă, lăsându-ți un fel de desgust, greată morală, — tocmai în urma contrastului, ce există între un om serios și un ușuratic, căci oamenii flecari de regulă sunt ușuratici, nestatornici. De aici provine, că ei se împrietenesc ușor, repede, pentru că tot atât de repede să se și învrăbească în contrazicere cu oamenii serioși, scumpi la vorbă, cari sunt neîncrezători și se împrietenesc mai greu, dar prietenia lor și valorează ceva.

Flecarii sunt bucuros văzuți în societate și tocmai fiindcă nu judecă prea rigoros cea-ce vorbesc, ei sunt buni conversatori sunt și flecari. În societate, — e vorba de convenirile zilnice și nu de adunarea oamenilor serioși, cu adevărat culti, — nu prea au trecere oamenii scumpi la vorbă, cari își rumegă cea-ce au de spus. Palavrele, flecăriile din contră se bucură de trecere, căci neînvovând cugetare mai adâncă, — care presupune întreruperi în conversație, — ele sunt prin excelență un mijloc distractiv ușor și plăcut pentru cei nu prea pretențioși.

Adeseori se întâmplă, că și omul cel mai serios se face vinovat, de *flecărie*. — Auzi ceva în legătură cu persoana x sau y, — o glumă pișcătoare, o mică răutate etc. și ridici din umeri. La prima ocaziune însă, când vine vorba de persoana respectivă, te ia gura pe dinainte și zici: „Se vorbesc despre x sau y, că...“ etc. etc. Ei bine, prin faptul, că dai mai departe o versiune, despre care, — fie din indolență, fie din nepăsare, — nu te-ai convins de mai înainte prin controlă, că e adevărată sau ba — ai devenit *flecar*. Meseria de a flecări pe socoteala unuia sau aluia denotă în mod evident lipsa de disciplină morală și intelectuală.

Se mai numește acest fel de a flecări și *bârfire*. Nu putem zice despre cutare, care flecărește, că e condus de rea voință, căci aceasta înseamnă să susții și să răspândești vorbe și versiuni, despre cari prin controlă ști, că nu corăspund adevărului și se numește *hulă*, iar flecarul nu e hulitor, el este un ușuratic, un om, care vorbește nerumegat. Cu toate, că nu e deosebit de onorifică meseria de flecari, — după cum văzurăm și mai sus, — acest soi de oameni sunt binevăzuți și bineprimiți, mai ales de femei. — Onoare excepțiunilor, căci cele mai multe nu au în vedere, decât să se distreze pentru moment și nu pretind, ca aceea, ce li se spune, să fie necondiționat și — adevărat. — În saloanele cele mai elegante, pe corso-uri, la jour-fixuri și five-o'clockuri tot așa se bucură de simpatii și sunt răspândite flecăriile, ca și în casele țărănești, pe prispă și la fântână. De multeori flecăriile au urmări grave, dovadă măsura energică luată de primul orașului Hattersheim pentru înfrânarea gurilor hodorogitoare. Ca încheere fie-mi permis a reda după o revistă literară străină această ordo-națiune.

lata-o în traducere românească.

„În timpul din urmă din zi în zi tot mai multe denunțări de vătămare de onoare incurg la antistie. De regulă ambele părți trag scurte, fiindcă procesele costă bani, iar în vremea, ce pârâșii aleargă în cauza procesului stagnează și lucrul. Vina o poartă numai o singură împrejurare. Până când adecă bărbații muncesc la câmp, femeile în loc să se intereseze de afacerile căzniciei și de creșterea copiilor, ele-și pierd vremea flecărind și certându-se, iar când vin bărbații acasă le umplu

capul cu fleacuri, cari însă nu le spun niciodată cum le aud, ci schimosite și mărite. Bărbatul auzind dar vei încerca să pui capăt acestor lucruri, dându-le să-și vadă de copii și de prânz și să nu stea de vorbă cu flecarii, — ci dacă să apropie de casă să-i alunge.

Aceasta se va face de aci încolo prin mărșă oficială. Am îndrumat polițiștii, să-și noteze numele femeilor, cari au mai multe procese de acest fel și pentru a-le ține în evidență să-mi raporteze despre ele și să se nizuiască într'acolo, ca proprietarii, cari au femei cu limbă ascuțită să nu-și poată căpăta locatari, dacă ar avea case de dat cu chirie".

Iunius.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Ligi naționale ale cumpărătorilor

— Doamnelor române de dincolo —

Sunt aproape două decenii, de când sub impulsul unei femei, s'a exprimat în rezoluția unui meeting din New-York, datoria socială a cumpărătorului, de a fi conștient de urmările fiecărei cumpărături. Spre puțină îndeplinire ei, s'au și întemeiat *ligi sociale ale consumatorilor* — „consumers-leagues” — asociații de persoane, cari conștiente de responsabilitatea lor față de lumea muncitoare, caută a obține îmbunătățiri progresive în condițiile de muncă, printr'o organizație a cumpărătorilor.

Această organizație se servește de următoarele mijloace: e instituirea „*listelor albe*” și a mărcilor „*label*” și publicarea scrisorilor de propagandă. În listele albe se înscriu toate firmele comerciale, cari îndeplinesc minimum de condiții impuse de ligă, condiții privitoare la salarii, orele de lucru, igiena atelierelor, lucrul minerilor și femeilor etc... Acestor firme înscrise în listele albe li-se acordă dreptul de a aplica pe mărfuri mărcile ligei — *label* —, cari asigură recunoașterea *calității sociale* a mărfii, așa, că consumatorul conștient îi va da preferință, știind, că prin aceasta își îndeplinește una din datoriile sale către semenii săi.

În sfârșit scrierile de propagandă, tind la formarea consumatorului conștient, prin lămurirea tuturor îndatoririlor sale față de lumea muncitoare.

Mișcarea începută în America, s'a răspândit în Franța, Germania, Elveția și Italia.

În Septembrie 1908, s'a ținut cel dintâi congres, la care au participat peste 600 persoane și unde s'a discutat asupra lucrului de noapte, asupra situației funcționarilor comerciali, asupra igienei lucrului în picioare, asupra mijloacelor de acțiune a consumatorilor și a rolului lor în conflictele industriale, asupra statutului ca consumator și asupra lucrului la domiciliu (*Heimarbeit*), luându-se rezoluțiuni în diferitele chestiuni.

Este de observat, că este vorba de o mișcare, născută din inițiativa unei femei, continuată sub auspiciile femeilor, la care au aderat și sindicatele profesionale ale muncitorilor.

Să ne lămurim asupra îndreptățirii teoretice a acestei noi mișcări sociale.

Școala economică liberală consideră consumatorul ca o cantitate negliabilă și forța consumatoare ca având un rol cu totul pasiv. După ea totul se reduce în economia națională la producție, fără să ție seamă, că producția se efectuează în vederea consumării, așa dar, că producătorul trăește numai în funcțiune de consumator. Dar și aceasta odată recunoscut, i se tăgăduiește consumatorului rolul de a supraveghea producția, căci economiștii școlii liberale socot că din jocul liber al forțelor de producție, rezultă armonia intereselor tuturor. Ei uită, că un al treilea factor, nu intră în această sferă a „armoniei” — lumea muncitorilor: Problema se pune deci astfel: au consumatorii dreptul de a nu fi complici la exploatarea muncitorilor, interesându-se asupra calității sociale a mărfurilor? Cine le poate opri să-și exercite acest drept omenesc — această datorie socială?...

Economistul francez Gide spune că, din toate argumentele contra lipsei cumpărătorilor, unul singur e întemeiat: „*consumatorul este imbecil*” — și ori cât de aspră s'ar părea exprimarea — cât adevăr nu se cuprinde în ea?

Acți intervine rolul ligilor cumpărătorilor, care tind înainte de toate, să ridice pe cumpărător la înălțimea rolului lui în economia națională.

II.

La neamul nostru mai toate chestiunile sociale sunt în același timp și naționale, într'u cât privește existența noastră ca individualitate etnică. Așa este cu orice chestiune din lumea noastră muncitoare în totalitatea ei — dela proletarii „*pur sang*” până la meseriașii noștri... Din această considerație de fapt, rezultă că, atunci când e vorba să satisfacem una din nevoile noastre sociale, pe calea inițiativei private, avem a considera problema în întreaga-i complexitate, în fața ei națională pe lângă cea socială.

În cazul de față o mișcare analoagă celei din Apus, ar fi să dea naștere la *ligi naționale ale cumpărătorilor*, cari și-ar propune în principiu ca, prin apărarea intereselor noastre specific românești să facă în același timp și operă socială.

Să lămurim printr'un exemplu elementar principiul exprimat. De-oarece aceste ligi, ar trebui să fie *rodul inițiativei doamnelor române*, să schimbăm activitatea unei ligi naționale a cumpărătorilor față de lumea modelor. Se știe că atelierele de mode sunt în marea lor majoritate proprietatea străinilor și îndeosebi a ovreilor, având în crători de ambele naționalități, deși Români sunt mult mai puțini. Alături de acestea sunt pe ici pe colo și ateliere curat românești. Față de această stare de lucruri, liga națională a cumpărătorilor ar inedi în *listele albe* toate atelierele românești, dându-le drept de a purta *mărcile* ei drept reclamă, chiar atunci, când produsele lor ar fi vândute în magazine de-ale străinilor, pe de altă parte ar acorda același drept atelierelor străine, cari ar îndeplini condițiunea, de a avea $\frac{2}{3}$ din personal de naționalitatea română. Prin aceasta ar îndeplini politica ei națională, ce ar fi s'o întregască și prin propagandă, lămuritoare a acelei formule, sterpe în conștientul ei: „*Cumpărați dela Români*”.

Față de unii și de alții, față de patronii români și străini, ar prescrie același minimum de condiții, privitoare la salarii, ore de lucru, igienă etc. — condiții sine qua non, spre a le înscrie în listele albe. Prin aceasta s'ar face politică socială, care s'ar întinde pe zi ce trece, s'ar ajunge în viitor singura, pe măsură ce s'ar naționaliza industriile.

Pe de o parte s'ar îndruma Românele spre lucrative industrii a modelor, pe de alta s'ar gonit mizeria, ce domină azi în aceste ateliere, în care, într'o atmosferă încărcată, se ofilesc la lucru de dimineața până seara atâtea fete tinere, ca degustate să cadă pradă desfrâului.

Și așa ar fi în linii mari în toate ramurile industriei și negoțului. Intre cele două extreme, când s'ar avea a face numai cu Români sau numai cu străini, ar varia și coloritul mișcării dela social la național.

Sunt convins, că altfel de *ligi naționale* a cumpărătorilor ar da roade frumoase în toate direcțiile.

Cei mai pesimiști nu vor tăgădui, o prefacere sufletească, care ar avea drept urmare înmulțirea celor conștienți de rolul lor național și social: ochii realității vor trezi energia socială și națională din somnolența de astăzi.

Sunt atâtea societăți de caritate, în care, în formele cele mai stranii, se ascunde ș'un simbur de dragoste creștinească. Este strălucirea caleidoscopică a unei reprezentări de binefacere în fața mizeriei lucitoare — strălucire pentru... mizerie și mizerie pentru... strălucire! Această caritate descentralizată, cu urmările-i nu tocmai de laudă, trebuie centralizată în administrațiile comunale.

Atențiunea creștinească, îndeplinită de doamnele române, se va înlocui prin acțiunea națională și socială pentru *ligile naționale ale cumpărătorilor*.

Care doamnă ia inițiativa întemeierii celei dintâi ligi naționale a cumpărătorilor în Ardeal?

dr. V. N. Madgearu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Martie 1911.

De-ale noastre.

Personale. Din Blaj se anunță, că Luni seara Excelența Sa mitropolitul *Victor Mihályi* a plecat cu acceleratul de seara la Budapesta, spre a lua parte la conferința episcopatului catolic. I. P. S. Părinte a fost însoțit de Victor Aaron, oficial la cancelaria mitropolitană.

„**In chestiunea meseriașilor**”. Acesta e titlul unei preinteresante broșuri, care conține conferința ținută la „Liga culturală” secția București la 25 Februarie 1911 de d-nul dr. V. N. Madgearu, valorosul nostru colaborator economic, din condeiul căruia cetitorii noștri au avut fericitatea a citi mai multe articole foarte interesante și instructive din domeniul științelor economice. În broșura sa d-nul dr. V. Madgearu înfățișează evoluția industrială a României, dela industria casnică până la meserii, schițează apoi starea actuală a meseriilor, desvăluind tendințele lor de evoluție spre a răspunde mai pe urmă la întrebarea: în ce consistă chestiunea meseriașilor. Ne bucurăm în deosebi, când vedem la Români născându-se și o literatură economică, căci numai întrând în concurența vieții economice universale va putea și neamul nostru să ajungă la bunătățile, pe cari numai o stare economică înfloritoare le poate procura și indivizilor și popoarelor.

Soricu, maniacul corespondent neisprăvit al „Independentei”, scrie din București („Tribuna” Nr. 46): „O exagerare adeseori ridicolă a valorii lor (a bătrânilor) caracterizează întreg felul lor de a fi... ei au aierul de gelozie al acelor femei, cari trecute peste o anumită vârstă, se vad încetul cu încetul părăsite de ceata de adoratori nebuni”. Asta se scrie cu aprobarea d-lor Oncu și Ciorogariu, cari de bună seamă se consideră de „oțeliți”.

Pentru direcțiunea gimnaziului gr. cat. român din Blaj. Spre cea mai mare uimire a noastră, primim din Blaj informațiunea, că Onorata direcțiune a gimnaziului român de acolo ar fi pornit cercetare disciplinară împotriva studentului gimnazial *Valer Bora*, pe motivul, că dânsul ar fi fost autorul corespondenței, care a apărut în numărul 54 al ziarului nostru sub titlul: *Scrisoare din Blaj* și a fost semnată (v.—b.) Nu am crezut, că ar fi de lipsă a aduce la cunoștință publică faptul, că autorul acelei corespondențe nu este d. Valer Bora, de oare ce nu credeam, că pentru corespondențele apărute în vre-un ziar fără iscălitură, poate să fie tras la răspundere altul, decât redactorul responsabil al ziarului. Vedem acum, că ne-am înșelat și astfel, conform adevărului, grăbim a declara, că *autorul corespondenței cu pricina nu este d. Valer Bora*. Corespondentul „Tribunei”, care a afirmat lucrul acesta, pur și simplu a mințit, cum atât de des se întâmplă în „*Independentei*”.

O retractare. În numărul 54 din 8/21 Martie al mult prețuitului ziar „Românul” fără voia mea s'a strecurat o greșală, care a atins pe nedrept reputația de buni români a următorilor clerici din seminarul rutean de aici din Ungvar: V. P. curs III., I. B. c. II., I. M. c. I. A. M. c. I.

Ulterior m'am convins, că starea reală a faptului e alta și am aflat, că respectivii sunt vrednici români. E drept, că au participat la o festivă în 13 I. c. dar aceasta n'a fost în nici o legătură cu cea din 15 Martie.

Meditând asupra proverbului și referindu-l la mine: „erare humanum est, perseverare autem in errore diabolicum est”; pe această cale vin și-mi rectific greșala și totodată retractez tot, ce ar fi ofenzător la adresa sus numiților domni.

Un călător.

Necrolog. Aflăm cu întristare moartea parohului gr. or. rom. *Vicențiu Marcovici*, din Nadlac, întâmplată în ziua de 15/28 Martie, 1911 în etate de 80 ani.

Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au așezat spre odihnă vecinică Mercuri în 16/29 Martie, la orele 10 a. m. în cimitirul gr. or. rom din loc. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Artiste române în străinătate. Ziarele din Viena anunță, că în sala Bösendorfer va da un concert marea cântăreață din Ardeal, d-na Lucia Cosma și în aceeași sală un concert de piano al școlii de perfecție Thern, cu d-rele Topliceanu și Magdalena Cocorăscu.

Tovărășia școlară a elevilor dela Institutul teologic din Caransebeș — dorind să aranjeze în decursul vacanțelor de Paști o excursiune la Roma, roagă Onoratele Direcțiuni ale Institutelor noastre financiare să binevoiască a răspunde la apelul lansat de membrii tovarășiei, trimițând la adresa d-lui dr. Moise Ienciu, director al Internatului teologic, un ajutor fie cât de modest.

Caransebeș, în 15/28 Martie 1911.

Cu stimă

Direcțiunea „Tovărășiei școlare“.

x Un institut de credit rom. caută un funcționar pentru o agentură într-o comună frunțasă românească. Reflectanții să aibă praxă în purtarea cărților necesare și în afacerea cărții fundare. — Oferte cu indicarea pretenziunilor să se trimită la administrația acestui ziar.

Din patrie.

Inc'odată catedra lui Apponyi. Vestea colportată cu atâta alaiu de întreaga presă maghiară, referitor la alegerea farsorului politic contele A. Apponyi de profesor la catedra dreptului public e cel puțin prematură. Aceleași foi, cari o anunțau ieri ca fapt împlinit, azi vin pe rând și reduc informația la adevărata ei valoare, publicând declarațiile celor trei profesori, cari au vizitat pe Apponyi în chestia aceasta. Din declarațiile acestora putem constata, că deși intențiunea de a-i oferi contelui cu nasul de vultur flămând, catedra dreptului public e serioasă, — neîntrunindu-se încă corpul didactic al facultății juridice pentru a decide în cauza îndeplinirii catedrei a doua de drept public înființată de curând, — vizita lor are un caracter particular și dacă au atins poate și afacerea aceasta în decursul conversațiilor, au făcut-o pur și simplu să afle dispoziția celebrului pacificator.

Târg de fete. Cetind acest titlu, să nu credeți, că vrem să vă spunem ceva de poeticul nostru târg de fete de pe Găina. Nu. Ceva mult mai trist vrem să raportăm. Voim să spunem, că legile noastre sunt grele, când e vorba de păcate mici, de greșeli neînsemnate, dar n'au nici o putere față de cea mai ticăloasă speță de mercenari, față de proxeneții înrolați din șirurile perciunaților noștri fără suflet, pentru a transporta fetele naive dela țară în lumea imorală nocturnă a orașelor mai apusene. Ieri iar a arestat poliția din Sopron doi proxeneți notorii, pe Fried Rudolf Ignacz și pe Schundek Regina, cari pândiau de săptămâni de zile fetele dela țară, ce veniau la Viena să servească. Cu bani, cu vorbe bune și cu și mai bune promisiuni le ademeniseră, prinzându-le pe sălțile caselor publice de prin capitalele Europei.

Până acum se știe de 100 de fete seduse de acești hrăpăreți jidani, și legislația stă cu mâinile legate în fața acestor ticăloșii, iar ei scăpați o să continue afacerea rentabilă de unde au lăsat-o.

Crimă. Azi noapte în o cafenea din Szerb-Ittebe, un vice-notar comunal a împușcat pe la spate pe Ion Secheșan, pictor academic, cunoscut ca cel mai vestit măestru de scrimă în Ungaria. Amănunte lipsesc.

Dărîmarea cetății Bălgradului. Prea înaltul ordin regal datat din 1 Martie dispune dărîmarea mult încercatei cetăți a Bălgradului (Albă-lulia).

Fortăreața aceasta vestită condamnată la peire s'a zidit pe vremea și la ordinul lui Carol al III-lea conform planului celebrului general Eugen de Savoya între anii 1715—1735. Intrarea cetății împrejmuată cu șanțuri puternice e poarta impozantă numită Carol, a cărei frumuseță o ridică statua lui Carol III, călărind.

Cetatea e interesantă din toate privințele atât ca împărțire și aranjament, cât și ca edificiu. În piața mare sădită cu pomi bine îngrijiți stă falnică statuă a colonelului Losenau căzut în lupta din 1849. Lângă promenadă se află vechiul institut de monetărie, vestitul colegiu de odinioară a lui Bethlen, catedrală cu sarcofagele atâtor bărbați distinși cum e Ioan Huniade, Ioan Corvin, regina Izabella și mulți alții. Cel din urmă asalt împotriva cetății Bălgradului l-a dat generalul Bem în 1849.

Diverse

Producția mondială a porumbului în 1910. Dăm aci mai jos, producțiunea mondială a porumbului, după statistica întocmită de către serviciul statistic din ministerului domeniilor din România.

— Țările sunt împărțite în două categorii: Exportatoare și importatoare.

— Țările exportatoare au produs în total 1,042.874.000 kintale metrice, față de 923,064.000 din anul 1909.

Din aceste țări, face parte și România, care a dat o recoltă de 27,746.00 kintale metrice, față de 20 milioane kintale din anul 1909.

Țările importatoare au produs 60,766.000 kintale în anul 1910, față de 59,690.000 în 1909.

În total, producțiunea porumbului în 1910 a fost de 1.103,640.000 kintale metrice, față de 982,754.000 kintale, obținute în 1909.

Ca țară exportatoare România ocupă rangul al treilea. Întâiu vin Statele-Unite cu procentul de 35% din exportul total, al doilea rang îl are Argentina cu 33%, apoi România cu 12%.

În prezent, prețul porumbului joacă un rol preponderent în comerțul cerealelor, dacă ținem samă, că anul acesta Argentina are o recoltă cu 50% mai mică, decât cea normală.

În mod natural dar, va urma o urcare a prețului porumbului.

Nouii cargoboturi pentru serviciul maritim român. În bugetul direcției serviciului maritim român, s'a prevăzut o sumă de 1,000.000 lei. Cu această sumă serviciul maritim român va cumpăra noui cargoboturi. Aceste cargoboturi vor avea fiecare o capacitate de 6000 de tone — se știe, că actualele cargoboturi românești au o capacitate de cel mult 3000 tone, și atunci, când au fost cumpărate, au fost cele mai mari din lume.

Avantajul nouelor cargoboturi e, că vor putea transporta o îndoită cantitate de mărfuri, cu aceeași cheltuială de personal și combustibil.

Din străinătate.

Înțelegere austro-rusă. Din cercurile diplomatice din Viena se anunță, că prin acțiunea lui Sassanow și ambasadorului rus de aci, Giers, precum și a ambasadorului Ciaricoff din Constantinopol s'a pus la cale o înțelegere specială austro-rusă. Scopul, oficial mărturisit, al acestei înțelegeri este menținerea statului-quo în Balcani.

Știrea va fi în curând înregistrată în ziare.

29 Martie 1738 este ziua nașterii renumitului medic de curte dr. *Guillotin*, inventatorul genialului aparat de executare ce-i poartă numele. Dr. Iosif Ig. Guillotin a fost adevărat acela ce a propus în adunarea națională din 21 Ianuarie 1790 hotărându-se pedeapsa egală a tuturor cetățenilor condamnați la moarte silnică, invenția sa, ca cea mai potrivită pentru a decapita repede și fără durere. Aparatul s'a primit cu unanimitate, iar fițiucele parisiene l'a botezat guillotine, făcând haz pe contul autorului. Această mașină a perfecționat-o regele Ludovic al XVI. Și soarta a voit, că perfecționat aparatul, cel dintâiu l'a executat pe Ludovic și pe soția sa cu suflet de erou, Maria Antoinette.

Celebrul boxer Johnson — aviator. Din Paris se anunță: Meșterul mondial al luptei cu boxul, negrul Johnson, care nu de mult reputează o strălucită învingere asupra americanului Jeffries a părăsit orașul San-Francisco plecând la

aerodromul din San-Diego, unde vestitul pilot american Curtiss îl va introduce în secretele aviațiunii, căci Johnson a luat ferma hotărâre să-și sacrifice restul vieții problemei sburatăului.

Călătoria Regelui Nichita la Petersburg. E lucru stabilit, că regele Nichita va pleca la 4 Aprilie spre Petersburg. Dânsul va fi însoțit de adjutantul său, de primul ministru Miuskovic și de fiul acestuia. Miuskovic va fi numit prim ministru înaintea plecării regelui.

Principele Danilo, va conduce afacerile statului în lipsa regelui.

„O hecatombă de români“. Sub titlul „O hecatombă de români“, ziarul „Piccolo“ din Triest, protestează energic împotriva modului cum s'a făcut ultimul recensământ. Astfel, Românii din Frascati și Bogliano au fost trecuți drept Croați.

Ziarul spune, că aceasta constituie o insultă nu numai la adresa dreptății, dar și a istoriei și etnografiei. Termină zicând că, cu toate șarlataniile croate, Românii din Istria există și vor exista, dar cerem, ca această puternică și inteligentă rasă românească să fie sprijinită cum merită și cum e drept.

Chestia școalelor grecești în Turcia. După cele ce spun zările, negocierile între deputații turci și greci în privința chestiei de învățământ, nu au dat până acum nici un rezultat definitiv. Autoritățile turcești vor inspecta școalele grecești fără a putea însă să se atingă de baza privilegiilor. Școalele superioare existente, precum și cele cari se vor deschide, nu se vor bucura de toate privilegiile școalelor de stat, și profesorii de naționalitate străină nu vor fi tolerați decât până la un anumit termen.

Relațiunile dintre Japonia și Statele-Unite. Răspunzând unei comunicări a președintelui Taft, adresată împăratului Japoniei, în care președintele Statelor-Unite spunea, că nu a crezut zvonurilor neverosimile cari au circulat în privința intențiilor Japoniei față de Mexico, Mikadoul și-a exprimat convingerea sa, că d. Taft nu a dat credință zvonurile false și tendențioase răspândite, asigurând în același timp pe președintele Statelor-Unite de prietenia călduroasă a celor două țări.

Votarea unui credit de 38 milioane pentru armata rusă. Din Petersburg vine știrea, că țarul Nicolae a încuviințat concediul d-lor Durnovo și Trepow, membri în Consiliul Imperiului, până la 1 Ianuarie 1912.

Două ucaze imperiale au fost trimise Senatului cu porunca pentru Consiliul Imperiului și Duma de a întrerupe sesiunea dela 25 până la 28 curent. Aceste două ucaze sunt contra-semnate de d. Stolypin.

Duma a discutat într-o ședință secretă bugetul artileriei și a adoptat un credit de 38 de milioane pentru dezvoltarea materială și tehnică a armatei exprimându-se pentru dezvoltarea secțiunii aeronautice.

Duma a votat 1,443.720 ruble pentru cheltuielile secrete ale ministerului de războiu și 1,800.000 pentru clădiri de cazărmi.

Mari manevre turcești. În luna Aprilie se vor face mari manevre turcești în Macedonia. Vor lua parte la ele 10 divizii: 4 din Asia-Mică și 6 din Macedonia.

Manevrele vor începe dela Üsküb, cu o zi înainte de sosirea Sultanului, care proiectează o vizită în Macedonia și Albania, și se vor termina cu o mare paradă pe câmpia Cossovo.

Cu ocaziunea acestor manevre se așteaptă pe curând sosirea aci a lui Sefket-pașa, ministrul de războiu.

ULTIME ȘTIRI

Recouly,

Colega, Recouly, te-avû, spre-ocară,
Correspondentul ăla C — R. B.,
Al mașterei „Tribune”... Apoi de,
Cine te-a pus să te re'ntorci în țară!

Tot mai departe dacă te duceai
De C — R. B. și de al tău Paris,
Nu te-ai mai fi făcut astfel de ris —
Căci pe „Tribuna” n'o mai lăudai.

Ori ai luat atunci vre un hașis,
De ai simțit acest amor clăpnic? —
Par că te vâd, moncher, zimbînd ironic
Și'n sinea ta zicându-ți: „je m'en fiche” l.

Zguduitoarea dramă din Târgoviște (România.) O sfâșietoare tragedie s'a întâmplat în comuna Mircea-Vodă din județul Dâmbovița, una din acele tragedii, cari te fac să vezi lămurit, că în toate faptele există o fatalitate oarbă împotriva căreia n'avem nici un mijloc spre a lupta.

Luni noaptea fata locuitorului I. Mareș eșise puțin din casă.

La înapoiere, tocmai când da să între, tatăl său se trezi. Dar fiind amețit de somn, auzind zgomotul, crezu că sunt hoși, cari vin să-l calce și atunci puse în grabă mâna pe un revolver și descărcă asupra copilei sale un foc, omorându-o pe loc.

Vă închipuiți disperarea nenorocitului părinte când mai târziu constată groaznică greșală ce făptuise. Totul era însă zadarnic și bocetele și lacrimile ce vărsă, nu putură reda sărmanei copile viața.

O noapte întreagă a stat și a plâns lângă cadavrul fiicei sale, iar a doua zi, când a înțeles bine, că nu mai e chip s'o readucă în simțiri și că pământul rece o va acoperi pe veci, s'a dus de s'a predat parchetului.

Groaznică explozie din New-York. O groaznică explozie s'a întâmplat într'o fabrică de celuloid.

Lucrătorii și lucrătoarele, cuprinși de flăcări de toate părțile, au căutat să se salveze, sărînd din etagiul al șaptelea.

Deși jos se pregătiseră câteva plase, mulți au căzut alături de ele, zdrobindu-și corpul, ba foarte mulți nici nu apucară să sară bine.

Numărul total al victimelor este următorul: 150 morți și tot atâția răniți, dintre cari cea mai mare parte femei, mai toate Evreice din Rusia emigrate de curând aci și cari găsiseră la poartă fabrică de celuloid un mijloc de existență.

În timpul acțiunii de stingere s'au întâmplat numeroase accidente din cauza îngrămădelei.

De-asemenea, 600 lucrătoare croitorese, cari ieșiau dintr'un atelier vecin, fură îngrămădite și multe din ele călcate în picioare ori înăbușite.

Casa, în care era fabrica e una din clădirile colosale ale orașului, fiind construită numai din fier.

Focul s'a mărginit numai la trei etaje. Publicul aruncă vina izbucnirii exploziei în spinarea autorităților, cari au tolerat funcționarea fabricii fără măsuri de pază.

În momentul catastrofei erau în total în fabrică 1500 lucrători.

Între ei se încinse o luptă sălbatecă, fiecare dorind să se salveze, ceea ce a mărit dezastrul.

Răspândindu-se știrea incendiului, familiile și cunoscuții întregului personal, au voit să năvălească în fabrică.

Poliția nelăsându-i să se apropie, mulțimea a rupt cordoanele și s'a produs o încăerare. Au fost victime și din partea poliției și a publicului.

Cu toate, că s'au adus grabnic scări de salvare, nimeni nu s'a putut servi de ele, victimele îmbrâncindu-se una pe alta, dorind care mai de care să iasă întâi.

Dacă și-ar fi păstrat sângele rece, mulți ar fi scăpat.

Se lucrează cu mare activitate la stingerea incendiului și scoaterea cadavrelor din ruine, dar probabil, că nici până mâine nu se va isprăvi cu aceasta.

Tot cartierul fabricii răsună de bocete, nenumărate familii având să sufere urmările înspăimântătoare a catastrofei.

Convenții între Austria și Serbia. Deja prin luna Octombrie a. t. s'au început tratative între ministrul de externe sârb Milovanovici și trimisul austro-ungar contele Forgách referitor la convențiile dintre Austria și Serbia.

În luna Decembrie tot anul trecut, cei doi mandatarau au ajuns la o înțelegere în privința convențiilor, iar mai târziu condițiile au fost aprobate și de guvernele celor două state. Convențiile vor fi prin urmare subscribe cât de curând.

Ele primesc afacerile consulare, cele de extradare și altele mai mărunte.

Criza ministerială bulgară. Duminecă, tratativele pentru formarea noului cabinet au fost întrerupte aceasta din dorința regelui, care are o roare de ziua de 13.

Se crede, că va fi cu siguranță rezolvită criza. D-rul Daneff, însărcinat cu formarea noului cabinet, va aduce răspunsul dacă poate forma un

cabinet de coaliție sau, în caz de nereușită a tratativelor, unul omogen.

Criza din Rusia. Criza ministerială provocată prin abdicarea pe un moment a prim-ministrului a ajuns a fi discutată și în ședințele Dumei. Încă înaintea ordinei de zi a încercat Robilinski să încingă o discuție asupra situației politice. A fost însă oprit de prezident, care n'a voit să permită, ca Duma să devină un loc de demonstrațiuni politice în această situație critică, ci Duma are să manifeste față de Țar cea mai mare supunere. Duma a salutat prin supunere aceste cuvinte ale prezidentului.

Nemulțumirea Dumei s'a manifestat mai târziu, când a ajuns rândul la interelațiuni.

Cu acest prilej s'au auzit cuvinte aspre din partea cadeților la adresa lui Stolypin, pe care îl acuză, că va nimici și a treia Dumă.

Linia Bagdadului. Poarta a făcut Angliei următoarea propunere, în chestia liniei Bagdadului: 40 la sută din capitalul investit în construcția căii ferate să aparțină Turciei, iar restul de 60 la sută să se împartă, în trei părți egale, între Anglia, Franța și Germania.

Guvernul din Londra a respins această transacțiune, reclamând pentru Anglia și Franța jumătatea capitalului, iar cealaltă jumătate o lasă Turciei și Germaniei. Ca compensație, Anglia se declară gata să renunțe la protectoratul asupra portului Koweit, cu condițiune ca sultanul, ale cărui drepturi de suveranitate vor fi formal recunoscute — să acorde șeikului din Koweit o autonomie limitată.

Conflictul ruso-chinez. China a dat răspunsul ei la nota ultimă a Rusiei. În acest răspuns China caută a asigura Rusia despre împlinirea tuturor condițiilor pactului dela 1881. Răspunsul e făcută foarte blând.

Ministrul de externe al Rusiei a trimis îndată la primirea răspunsului trimisului ei la Peking o telegramă, în care transmite mulțumita Țarului pentru succesul diplomatic raportat prin primirea acestui răspuns. Țarul autorizează pe trimisul său să exprime această mulțumită și domnitorului chinez, pe care îl asigură, că acest răspuns va forma fundamentul, pe care se va zidi mai departe prietenia veche dintre cele două state.

Pentru aplanarea în chipul acesta a conflictului și-a câștigat mari merite Japonia, care și-a pus toată autoritatea în cumpănă pentru asigurarea păcii în orient. Opinia publică din Peking, precum se vestește, este pe deplin satisfăcută de această rezolvare.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY.

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(10)

— Urmare —

Când ajunseră în trăsură, se afla Alice într'o dispoziție sufletească foarte bună. Era limpede — astăzi făcuse Roey o impresie puternică.

În ziua următoare părăsi Mary Parisul cu automobilul, în societatea unei părechi americane. Petrecu mai multe zile afară de Paris, dar când ajunse în oraș, primul pas i-a fost să viziteze pe Alice. Și găsi și pe Francisc Roey, după cum dăduse cu socoteală. Roey și Alice săriră în sus, plini de bucurie. Alice îi aleargă înainte, o îmbrățișă și o sărută. „Ulițarnico, ulițarnico!”, îi strigă ea.

Ochii lui Francisc Roey schinteiau; nu, nu numai atât, dădeau salve de salut, ca unui rege.

Din momentul, de când a salutat-o, nu i-a mai stat gura; se arătă atât de nebun, atât de amoretat, încât Alice fu cuprinsă de spaimă. Spre norocul lor trebui să înceteze Roey, căci avea să meargă la o conferință. Mary rămase la Alice, iarăși cuprinsă de unduța valurilor

sufletești; marea nu voia să se liniștească. Alice băgă de samă și încercă să-i procure liniște, dându-și osteneala, îngrijată, să-i explice caracterul lui. Dar asta pricinui o și mare turburare; Mary plecă.

După prânz, când merse la ai săi, (se odihni puțin — și avea lipsă de așa ceva) auzi cum cântă cineva la pian. Iși gândi îndată, că va fi loergen Thiis, care le face petrecere bătrânilor. loergen era — de fapt — un artist, avea nespuse de drag pianul lor; și voia ca să ducă pianul la ei, acasă. Mary păși direct spre loergen și-i mulțumi, că este atât de atent față de tatăl ei și față de mătușa Eva. Ce păcat că sunt siliți amândoi să stea adeseori singuri. El îi răspunse, că este nespuse de fericit, că țin ceva la muzica lui și lăudă pianul, zicând că e ademenitor și un instrument — într'adevăr — de prima ordine. Conversația din decursul mesei și de după masă o încredință pe Mary, că cei trei s'au obișnuit împreună; ea singură era deci care făcea excepție.

Mary era într'o dispoziție sufletească mulțumitoare și de aceea petrecură câteva ceasuri de seară plăcute. Povestiră mult despre țara lor. Bătrânii aveau dor de țară.

Abia că a plecat loergen, și d-na Dawes zise: „Ce mai tânăr deștept e loergen ăsta, fata mea”.

Tata se uită la Mary și surise.

— „De ce râzi, tată?”

— „De nimic”. Râdea și mai tare.

— „Vrei să știi cu ce ochi îl văd eu?”

— „Ei, haidé să vedem, cum îl vezi tu?”

D-na Dawes asculta cu atențiune încordată.

— „O...”

— „Ei, prea lungesti vorba”.

— „Nu — nu”.

— „Ei, ce zici?”

— „La adecă mi-e simpatic”.

— „Mai e încă un chițibuș la mijloc?”

Acum surise Mary: „Nu pot să sufer, să mă soarbă așa cu ochii.

Tata râse.

— „Intocmai ca la mâncare, nu-i așa?”

— „Tocmai”.

— „E un Don Juan, ca tată-său”.

— „Da întocmai ca tată-său, are și alte multe calități minunate”, adăogi Dna Dawes.

— „Da, ai dreptate”, zise Anders Krog, serios.

Mary nu răspunde nimic, pofti „noapte bună” și le oferi fruntea să i-o sărute.

*

La câteva zile cercetă Mary pe Alice într'o dimineață, în odaia ei de studiu. Anders Krog văzuse undeva porcelănărie chinezească-veche și avea poftă să o cumpere, dar trebuia să-și dea și Alice învoirea. Mary putea fi sigură, că va întâlni pe prietina sa singură în atelier, la o oră ca asta. De obicei avea, firește, un model la ea.

Intră drept înăutru, fără ca să vorbească mai întâiu cu portarul. Alice veni în persoană

BIBLIOGRAFII.

—x—

„Tinerimea“, Anul II, Nr. 11 cu următorul sumar:

N. I.: Două popoare.
Baboianu-Droe: Dobrogea, din punct de vedere etnic românesc. (Continuare).

Delatimoc: Românii din Serbia. (Continuare).

G. Coșbuc: Graiul neamului. (Poezie).

I. C.: Figuri distinse. Rubin Patiția.

Mihail Băcănescu: Somnambula. (Schiță).

Șt. Gâteiu: Cauzele Sărăciei. (Continuare).

Correspondență din Blaj. — Literatura populară. — Știri diverse.

Ilustrații: Podul dela Cernavodă. Rubin Patiția, I, Teculescu, protopr. din Alba-Iulia,

— „Săptămâna politică și culturală“. Anul I. Nr. 14, cu următorul sumar:

A. L. X. Rezultatul alegerilor. A. Lăzărescu N., Școala secundară este în progres. C. Th. Moroșanu, Accidul carbonic în fabricarea pâinii. Un tânăr conservator, Caracterul în politică. Vasile V. Haneș, Profesorii școlilor elementare de comerț. I. Sufragiul universal judecat de cei ce-l practică. N. Florescu, Acțiunea sărei de bucătărie asupra turburărilor digestive.

Pagini alese. Alexandru Lahovari. Despre reforma electorala.

Cărți. N. Iorga, Vieța femeilor în trecutul românesc. V. Vircol, Graiul din Vâlcea. — Banca Națională a României.

Din ziare și reviste. O părere asupra votului universal. — Câmpul. — Popor de agitatori. — Nr. 13. — Eoia noastră. — Teatru unguresc cu banii românești. — O aniversare a lui Wagner. Redacția și administrația, București, str. Regală, nr. 1.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weltzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

Concurs.

La „CASA DE PĂSTRARE“ s. p. a. din Szászabánya (com. Krassó-Szörény), are aplicare momentan pe lângă un salariu anual de 2000 cor. și tantiemă statutară un **contabil** cu praxă deplină și un **cassar** cu un salariu anual de 1000 cor. și tantiemă.

Dela cassar să recere o cauțiune de 2000 cor. Contabilul la dorința direcțiunii are să-și ocupe postul imediat. — Recursurile sunt a se înainta direcțiunii cel mult până în **10 Aprilie st. nou.**

DIRECȚIUNEA.

Urmasul lui Kabdebó

Maria Polcz

prăvălie de pălării de dame și de flori artificiale.

ARAD, Str. Atzél-Péter. (Edificiul Teatrului).

Am onoare a atrage atențiunea On. dame, că mi-au sosit pentru sezonul de primăvară cele mai frumoase modele de pălării.

Mare asortiment de pălării de dame și copii pe lângă prețuri moderate. — Străformări se execută grabnic și prompt.

Pălării de doliu se efectuează în 24 oare.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

...: Telefon Nr. 671. ...:

Anunț.

Subscriba direcțiune aduce la cunoștință on. public, că „Izvorul“ institut de credit și economii societate pe acții în Ighiu (Magyarigen) cu **3 Aprilie 1911 st. n.** își începe activitatea.

Institutul se va ocupa cu toate afacerile aparținătoare băncilor.

Primește depuneri pe lângă **5 1/2%**.

Ighiu (Magyarigen), la 28 Martie 1911.

Cu stimă

Direcțiunea

inst. de credit și econ. soc. pe acții „Izvorul“.

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din „Balkáni herczegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

și îi deschise ușa Era îmbrăcată în costumul de atelier, mâinile ei erau pline de lut, încât nu putu întinde mâna celei care intra.

— „Ai un model în atelier?“, întrebă pe șoptite Mary.

— „Tocmai voiam să începem“, răspunse Alice cu un surâs ciudat. „Modelul așteaptă încă în odaia de alături. Vino numai liniștită în-lăuntru.“

Când ieși Mary de după perdea, înțelese de ce trebuia să aștepte modelul în odaia de alături. Era Francisc Roey în atelier. Atât de dimineată și totuș dus pe gânduri

Nici nu băgă de seamă, că au intrat amândouă. Era pentru prima oră, că îl vedea Mary cu fața serioasă. Il prindea mult mai bine decât veselia destrăbălată, era în conformitate seriozitatea cea sta cu statura bărbătească și cu fața lui viguroasă.

— „Ian te uită, cine vine“, zise Alice.

El sări drept în sus.

Convorbirea de astăzi fu serioasă. Era într-o dispoziție sufletească apăsată; nu i-a fost greu tinerei fete, care venise, să ghicească, că amândoi au povestit de dansa.

Toți trei au fost puțin perplexi. Până ce a început Alice să povestească ceva ce mai cetise în gazetele de dimineată. Două omoruri din gelozie i-a sguuit pe toți trei. Îndeosebi pe Francisc Roey unul din omoruri l-a atins grozav. Roey susținea, că noțiunea căznicii la popoa-

rele romanice datează încă dintr'un timp, când femeia era încă proprietatea bărbatului și când necredința se pedepsea cu moartea. În urma creștinismului a ajuns firește, cu timpul, și bărbatul proprietatea femeii. Mai cu seamă în țările catolice. Atunci se omorără pe 'ntrecute, bărbatul omora femeia, femeia omora pe bărbat.

În privința aceasta se născu un schimb de vorbe. Mary era și ea de părerea lui Roey, că nici unul din cei căsătoriți nu aparține ca proprietate, celuilalt. Sunt amândoi indivizi liberi și va trebui să poată hotărî ei singuri peste persoana lor. După căsătorie, cât și înaintea căsătoriei. Numai iubirea e hotărîtoare. Dacă ar înceta iubirea, fiindcă desvoltarea a făcut din unul din ei sau din amândoi alți oameni, decât erau la începutul căznicii, sau dacă ar întâlni unul din căsătoriți pe altul, care ar cuceri sufletul și simțurile lui și ar da vieții lui o altă direcție — atunci va trebui să abzică de căznicie partea abandonată. Nu să condamne, nici să omoare. Nu se împăcară însă, Mary și Francisc Roey, când începură să definească, ce poate să despartă din punct de vedere juridic, pe doi căsătoriți.

Mai cu seamă, când vorbiră de momente, cari ar trebui să-i rețină dela un divorț. Aici făcu el mult mai multe greutăți decât dansa. Ea propuse, în glumă, ca el să zică:

„Căsătoriții au deplină libertate, numai că n'au permisiunea să se folosească de ea“. El propuse, ca ea să susțină: „Să fie regulă, ca să

se despartă cei căsătoriți; dacă n'au un motiv plausibil, să și-l împrumute de undeva“.

Au ajuns cu conversația aceasta mai afund decât ai fi putut ajunge numai cu vorbăria. Pe el îl fermeca felul ei nou de frumusețe — cât de suverană era ea! Asta împrejmuia toate celelalte calități cu un fel de aureolă nouă. Suveranitatea ei nu emana dintr'o poftă de a domina. Era numai și numai o meterează de apărare, dar și cea mai supremă. Intreaga ei ființă și-o aduna în metereza aceasta luminoasă. Un „noli me tangere“ vorbea din ochii, din glasul, din ținuta ei.

(Va urma)

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

In atențiunea domnilor!

Cine vrea să se îmbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie englezască

strada Deák-Ferencz nr. 40. — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un sacco, palton sau pardesiu elegant, din stofe fine și ineseptionabile începând dela 60 cor. în sus, care se poate plăti și în rate. — Mă rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian, croitor de modă englezască pentru bărbați.

Kneffel Károly és Fia

mare magazin de cărbuni de lemn, de piatră, cocs, cărbuni pentru fauri, cărbuni pentru împlătit, lemne de foc.

Depozit și reprezentant de ciment Portland dela Gurahonț.

Atențiune!

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că am primit depozitul și agentura

fabricii de ciment dela Gurahonț.

Suntem în plăcuta poziție de a vinde excelentul ciment de Gurahonț atât în magazinul nostru din Arad Boros-Béni-tér Nr. 2 (casa proprie), cât și nemijlocit în vagoane din fabrică pe lângă prețurile cele mai moderate și Vă rugăm, că deja acum să ne onorați cu binevoitoarea D-tre comandă

chiar și pentru mai târziu,

ca să Vă putem socoti prețurile foarte moderate actuale.

Garantăm pentru calitatea excelentă a cimentului de Gurahonț.

Expedarea din fabrica dela Gurahonț și în lipsă de vagoane se face nelmpedecată.

Servim cu prospecte și semnăm, rugând cât mai curând D-tre comandă,

cu deosebită stimă

Kneffel Károly és fia

mare magazin de cărbuni și cocs în Arad.
Telefon pe oraș și comitat Nr. 139.

Mare asortiment

de

ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas albastru și trandafiriu, din piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

AVIZ!

Cu tot respectul încunoscîtez stim. public român, că am deschis în ARAD, strada Kossuth nr. 66 un

salon de croitorie pentru bărbați,

unde pregătesc cu pricepere și gust neîntrecut tot felul de vestminte pentru bărbați și uniforme preoțești. În urma studiilor făcute în străinătate sunt în situația să satisfac ireproșabil cele mai pretențioase gusturi.

Rugând sprijinul binevoitor semnez cu distinsă stimă

MARICZA GYÖRGY

croitor de uniforme și haine bărbătești.

Prăvălie nouă de ghete!

Atelier de ghete de bărbați și dame, se primesc comande după măsură, se fac părți superioare și cusături la ghete cu prețuri moderate.

Klein Józsefné

Arad, strada Petöfi, în colț.

PRIBÁN GYULA

croitor bărbătesc

ARAD, strada Lázár Vilmos

■ ■ (vis-à-vis de palatul lui Földes.) ■ ■ ■ ■

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public, că în strada LÁZÁR VILMOS am deschis

♦ **croitorie modern aranjată pentru bărbați** ♦
unde pregătesc ori-ce fel de haine bărbătești după măsură, executându-le ireproșabil după ultima modă. — Asortiment de stofe străine și indigene. — Sprijinul binevoitor al m. st. public îl cere: **PRIBÁN GYULA.**

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socioțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preotești, precum și toate cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

.....
La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am aranjat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
□ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale** și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

∴ **IUSTIN ARDELEAN, compactor** ∴
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.

Inștiințare. Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9,** un nou

institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și și de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **ZSUNKÁN JENŐ.**

Comanda din provincie se execută prompt și conștientios.

RIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit gratuit și francat. !